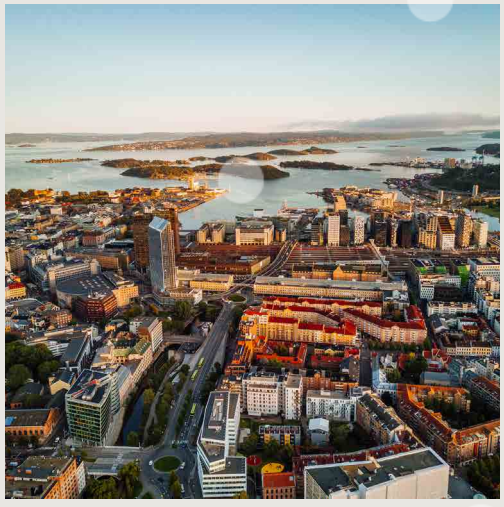
Norsk familieøkonomi
Ditt viktigste medlemskap
MEDLEMSMAGASIN | **NR 2** NOVEMBER 2024

FAST ELLER FLYTENDE RENTE PÅ BOLIGLÅNET?

Mange velger å binde renten på boliglånet etter at flere banker senket fastrentetilbudene. Side 6.

DU BØR FORTSATT FORHANDLE MED BANKEN

Selv om rentene trolig vil holde seg stabile en stund, betyr ikke det at du må sitte passivt. Les våre råd om hvordan du kan få en lavere boliglånsrente på side 38.

KOLOFON

UTGIVER
Norsk Familieøkonomi
Hetlandsgata 9 | PB 184 | 4349 Bryne
Medlemsservice telefon 51 77 50 00
www.norskfamilie.no
post@norskfamilie.no

SJEFREDAKTØR
Harald Vaaland
harald@norskfamilie.no

REDAKSJONELLE MEDARBEIDERE
Alexandra Aasbakk Holmes
Christine Fuglestad
Harald Vaaland
Marit Torland
Terje Hamre

Forsidebilde: iStock.com

DESIGN
Hey-Ho Let's Go
hey-ho.no

PRODUKSJON
Alexandra Aasbakk Holmes
Christine Fuglestad
Marit Torland

Magasinet Norsk Familieøkonomi kan ikke kopieres, ettergjøres eller på annen måte bearbeides uten skriftlig samtykke fra Norsk Familieøkonomi. Media kan gjengi deler av det redaksjonelle stoffet mot kildehenvisning.

Norsk Familieøkonomi tar forbehold om eventuelle produksjonsfeil.

ISSN: 1500-7553

Foto: iStock.com

Det er høytid for svindel

Nå som julen nærmer seg, handler mange av oss mer enn vanlig. Dessverre ser vi også at svindel er et økende problem, og det er noe vi må være ekstra forsiktige med.

Svindlerne er flinke, og de bruker kreative og smarte metoder for å lure oss – enten via mobiltelefon, e-post eller andre kanaler. Derfor er det viktigere enn noensinne å være oppmerksom.

Nettsvindel skjer ofte når du mottar en e-post eller SMS som ser ut til å komme fra kjente organisasjoner som banken, offentlige instanser eller tjenesteleverandører. I meldingen blir du bedt om å klikke på en lenke og fylle ut personlige opplysninger som brukernavn, passord eller betalingsinformasjon.

Typiske kjennetegn på svindel er uvanlig språkbruk, grammatikkfeil, eller lenker som ser ut til å være forkortet eller leder til merkelige nettadresser. Disse meldingene er ofte korte, presserende og spiller på at du må handle raskt – for eksempel ved å si at en pakke venter på deg.

Telefon-svindel foregår ved at svindlere ringer og later som om de er fra banken, Skatteetaten eller politiet, og hevder at kontoen din er i fare eller at du skylder penger. De skaper ofte panikk og presser deg til å handle raskt. Svindlere kan også bruke teknologi som får telefonnummeret til å se ut som et offisielt nummer, noe som gjør det lettere å lure deg.

Husk å aldri dele sensitiv informasjon med mindre du er helt sikker på at det er trygt. Ingen bank eller offentlig institusjon vil be deg om passord, koder eller kortnummer over telefon eller e-post.

Før du klikker på lenker i e-post eller SMS, undersøk dem nøye, og vær oppmerksom på grammatikkfeil eller uvanlige uttrykk – det kan være et tegn på at meldingen ikke er ekte. Hvis du er usikker, ta heller en telefon og kontakt avsenderen direkte via deres offisielle nettside eller telefonnummer.

Ved å være oppmerksom og skeptisk til uventede meldinger eller telefonsamtaler, kan du betydelig redusere risikoen for å bli utsatt for svindel.

Hilsen Harald

Innhold

REPORTASJER

06 Fast eller flytende rente
11 Nå blir nettleien dyrere
14 Blir det boligkrise i Norge?
18 Fondssparing
27 Kjøpe bolig uten foreldrehjelp
38 Lavere rente på boliglånet
42 Må julen være et pengesluk?

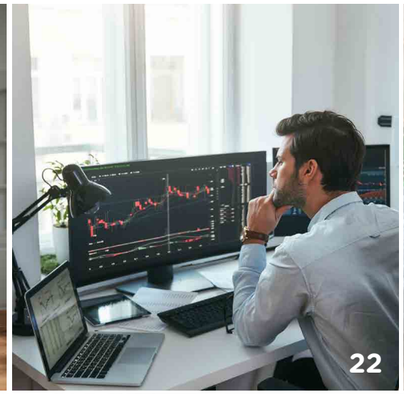
MEDLEMSHISTORIER

40 En rettferdig parøkonomi

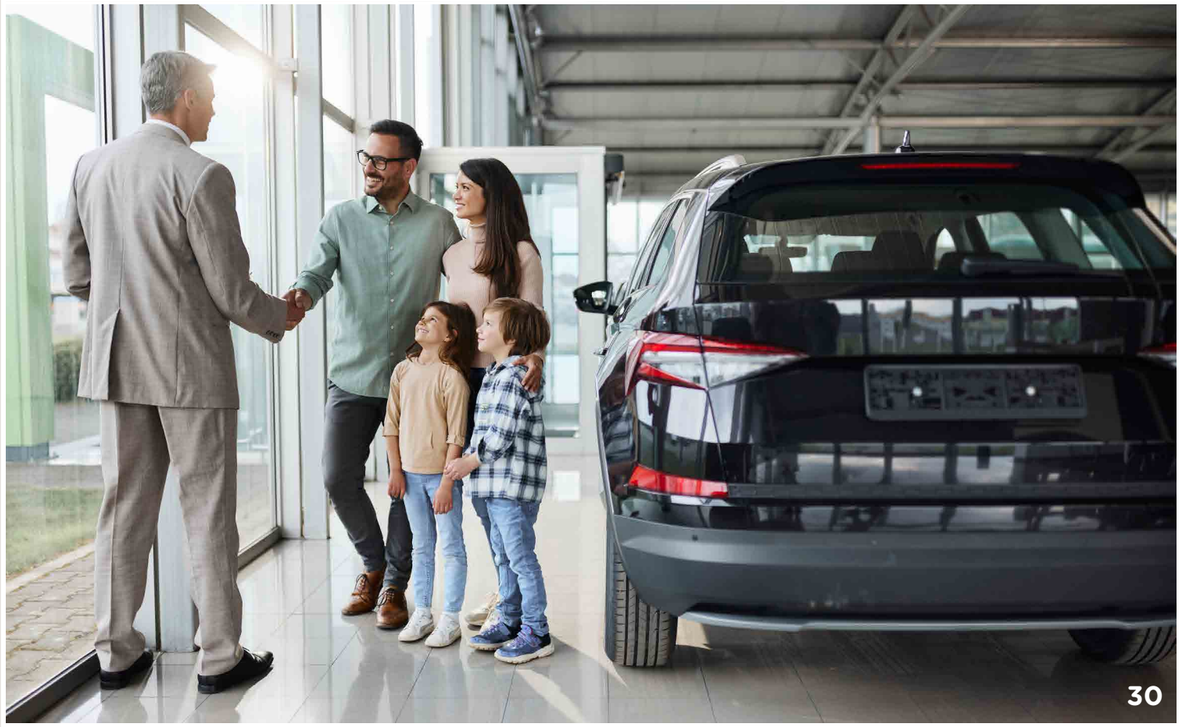
FASTE SPALTER

03 Leder
22 Råd fra investoren
30 Råd fra advokaten
34 Formuesrådgivning
46 Spørsmål og svar
48 Medlemsfordeler
50 Rabattavtaler
52 Anbefalte produkter og tjenester

06

FAST ELLER FLYTENDE RENTE PÅ BOLIGLÅNET?

Hele 96 prosent av nordmenn med boliglån har valgt flytende rente, men nå ser vi en tydelig endring. Stadig flere sikrer seg mot renteendringer ved å velge fastrente.

11

NÅ BLIR NETTLEIEN DYRERE

Nettleien øker kraftig frem mot 2030, grunnet store investeringer i strømnettet. Hva kan du gjøre nå for å spare på strømregningen?

14

BLIR DET BOLIGKRISE I NORGE?

Salget av nybygg har stupt, og vi befinner oss nå på det laveste nivået for boligbygging siden andre verdenskrig. Hvis dette vedvarer kan det bli boligkrise i Norge.

34

SPENNENDE MULIGHETER I RENTEMARKEDET

Söderberg & Partners forklarer hva obligasjoner er, hvordan de fungerer, og hvorfor de kan være nøkkelen til å sikre stabilitet og jevn avkastning.

42

MÅ JULEN VÆRE ET PENGESLUK?

Julebord, julemat, gaver og pynt — listen over utgifter kan virke endeløs! Men det trenger ikke å være slik. Med litt planlegging og kreativitet kan du nyte julen uten å sprenge budsjettet.

Fast eller flytende rente på **boliglånet?**

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Styringsrenten ligger nå på 4,5 prosent, det høyeste nivået siden 2009, og prognosene tyder på at neste rentekutt ikke vil finne sted før i 2025. Derfor står mange boliglånskunder overfor et viktig valg: bør de velge fast eller flytende rente?

HVA ER FORSKJELLEN MELLOM FAST OG FLYTENDE RENTE?

De fleste nordmenn har flytende rente på boliglånet, som betyr at renten følger markedet og kan endres av banken med seks ukers varsel. Renten påvirkes av Norges Banks styringsrente og hva det koster bankene å låne penger.

Når styringsrenten øker, stiger vanligvis boliglånsrenten, noe som gjør lånet dyrere. Om styringsrenten derimot faller, vil boliglånsrenten normalt synke, og lånekostnadene blir lavere.

Flytende rente gir mindre forutsigbarhet, siden renten kan variere over tid. Det betyr at månedlige kostnader kan både øke og reduseres, avhengig av utviklingen i rentemarkedet.

Det andre alternativet er fastrente, også kjent som å binde renten. Dette innebærer at du inngår en avtale med banken om å låse renten på et fast nivå i en bestemt periode, vanligvis tre, fem eller ti år.

I denne perioden vil renten forbli uendret, uavhengig av hva som skjer i markedet. Dette gir deg større forutsigbarhet, siden du vet nøyaktig hvor mye du skal betale hver måned i løpet av avtaleperioden.

Begge alternativene har sine fordeler og ulemper, som vi vil gå nærmere inn på. Det er viktig å vurdere disse nøye før du avgjør hva som passer best for deg og din økonomiske situasjon.

STOR INTERESSE FOR FASTRENTE

I september hadde Sparebank 1 SMN et av markedets billigste tilbud på fastrente, med 3,99 prosent nominelt for tre års binding.

Dette attraktive tilbudet satte fart i konkurransen, og flere andre banker, inkludert Nordea, DNB og Sbanken, kom raskt på banen med egne fastrentetilbud for både tre og fem års binding.

De lave rentetilbudene skapte stor interesse for fastrentelån, ettersom mange boliglånskunder så en gyllen mulighet til å sikre seg en fast rente i en periode med høy usikkerhet i rentemarkedet.

Ved å binde renten kunne man umiddelbart oppnå en besparelse tilsvarende at Norges Bank hadde kuttet renten seks til sju ganger, noe som gjorde tilbudet svært fristende for mange.

For å sette dette i perspektiv, ligger den gjennomsnittlige boliglånsrenten på omtrent 5,8 prosent effektivt, og den har vært på et høyt nivå gjennom hele året. Dette har strammet inn økonomien for mange, spesielt for dem med større lån. Det er derfor ikke overraskende at interessen for fastrentelån har økt betydelig.

Men de laveste fastrentetilbudene varte ikke lenge før de ble hevet. Nå ligger det laveste fastrentetilbudet omtrent ett prosentpoeng under den gjennomsnittlige boliglånsrenten.

Derfor er det ikke like gunstig å binde renten nå, som det ville vært om du hadde bundet renten i september.

FLYTENDE RENTE ER BILLIGERE OVER TID

Historisk sett har det vært mest lønnsomt å velge flytende rente, ettersom den har vist seg å være billigere over tid.

De fleste nordmenn med boliglån går for denne løsningen – hele 96 prosent velger flytende rente, mens kun 4 prosent har valgt å binde renten.

Dette viser at folk flest setter pris på fleksibiliteten som følger med flytende rente, selv om den kan variere litt.

Mange håper at den flytende renten vil gi lavere renter på sikt, og dermed større besparelser, fremfor å binde seg til en fastrente som gir en umiddelbar lettelse i økonomien.

Selv om flytende rente historisk har vært det mest lønnsomme alternativet, betyr ikke dette at det nødvendigvis vil fortsette slik fremover.

HVEM PASSER FASTRENTE FOR?

Fastrentelån er ideelt for deg som ønsker forutsigbarhet og trygghet i økonomien. Dersom du bor stabilt, har et stort lån og foretrekker å vite nøyaktig hvor mye du skal betale hver måned, kan fastrente være et godt valg for deg.

Dette gjelder spesielt hvis du tror at økonomien din ikke vil tåle en renteøkning.

Det er imidlertid viktig å være klar over at fastrentelån kommer med mindre fleksibilitet. Dette alternativet passer best for dem som ikke har planer om å endre nedbetalingstiden, bytte bank eller gjøre ekstra nedbetalinger i løpet av bindingstiden.

Fastrente fungerer i bunn og grunn som en forsikring mot fremtidige renteøkninger på boliglånet. Du betaler vanligvis litt mer enn den gjennomsnittlige flytende renten i løpet av den avtalte perioden, men til gjengjeld får du mer forutsigbarhet i økonomien.

Mange vurderer å binde renten for å spare penger og tror det vil være mest lønnsomt over tid.

Likevel er dette sjelden tilfelle. Ofte ender man opp med å "gå i null" eller at du betaler litt ekstra for denne trygheten.

Husk derfor at målet med å binde renten ikke nødvendigvis er å spare mest mulig penger, men å sikre stabiliteten i din egen økonomi.

Men det er også verdt å nevne at noen har hatt flaks ved å binde renten på rett tidspunkt, noe som har ført til store

besparelser sammenlignet med de som har valgt å følge den flytende renten. Selv om dette ikke er noe alle opplever, kan det absolutt være rom for litt flaks i slike avgjørelser.

HVA MED FLYTENDE RENTE?

Hvis du planlegger å selge boligen din snart og ikke kan videreføre fastrentelånet til en ny bolig, kan det være smartere å velge flytende rente.

Dette gjelder også dersom du har en medlåntaker som du ikke planlegger å bo sammen med i nærmeste fremtid.

For eksempel, hvis du nylig har kjøpt en leilighet sammen med en venn, men ikke har planer om å bo sammen de neste tre årene, kan det være fornuftig å ha mer økonomisk frihet. I slike situasjoner gir flytende rente større fleksibilitet.

Hvis økonomien din tåler renteøkninger og du er komfortabel med at renten kan svinge, kan flytende rente også være et smart valg.

Dette alternativet passer bra for deg som kanskje ønsker å refinansiere lånet, har lyst på avdragsfrihet, eller bare vil ha friheten til å gjøre endringer underveis.

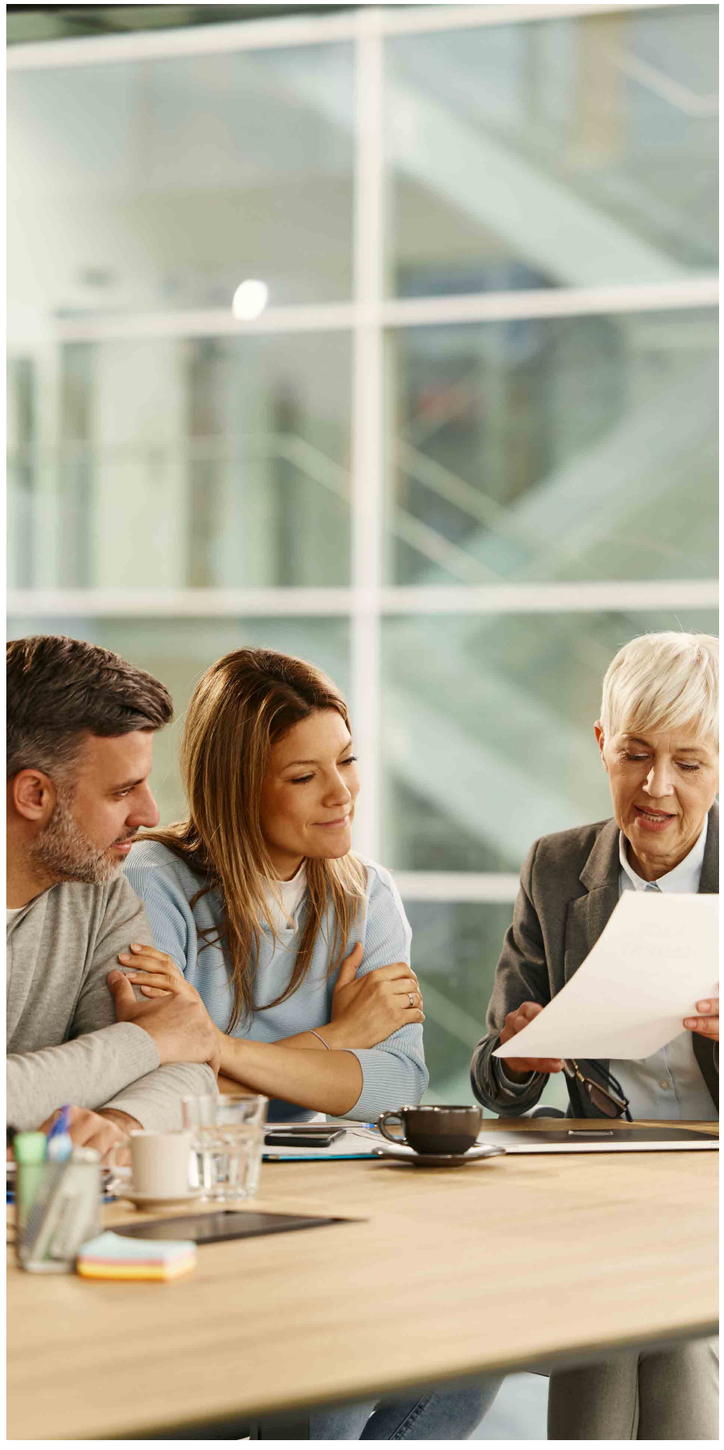
DU KAN VELGE BEGGE

Visste du at du kan kombinere fast og flytende rente? Dette gir deg muligheten til å få det beste fra begge verdener!

For eksempel kan du binde 60 % av boliglånet ditt til en fast rente, mens de resterende 40 % har flytende rente. Denne kombinasjonen gir deg både fleksibilitet og forutsigbarhet i økonomien.

Med en slik løsning får du bedre kontroll over de faste månedlige utgiftene, ettersom ikke hele lånet blir påvirket av rentejusteringer.

Samtidig kan du gjøre ekstra innbetalinger og justeringer på den flytende delen av lånet, noe som gir deg muligheten til å tilpasse økonomien din etter behov.

INGEN FASITSVAR

Når det gjelder valget mellom fast eller flytende rente, finnes det ingen fasitsvar som passer for alle. Det er viktig at hver enkelt vurderer hva som er best for sin egen økonomi og hvor mye risiko man er villig til å ta.

Det er vanskelig å forutsi hva som vil være mest lønnsomt på lang sikt, da vi kun har prognoser for fremtidige renter, og disse kan endre seg.

Det kan være fristende å følge med på ekspertenes spådommer, men realiteten er at ingen har en sikker oppskrift for hva som vil skje med rentene.

Vi anbefaler at du tar hensyn til din egen evne til å håndtere risiko og hvor mye press økonomien din tåler akkurat nå.

Hvis økonomien føles stram, kan det være fornuftig å vurdere fastrente for å oppnå umiddelbar lettelse. Alternativt kan en kombinasjon av fast og flytende rente gi deg både stabilitet og fleksibilitet i hverdagen.

Husk at det som fungerer for naboen din ikke nødvendigvis vil være det beste valget for deg. Det viktigste er å gjøre en grundig vurdering av din egen økonomiske situasjon.

TRENGER DU HJELP?

Ønsker du en samtale om dine lån eller lånebehov? Hos Norsk Familieøkonomi tilbyr vi skreddersydd finansieringsrådgivning.

Vi står klare til å hjelpe deg med en grundig gjennomgang av dine lån for å finne de beste løsningene for din økonomiske situasjon.

BE OM FINANSIERINGS-RÅGIVNING

Nå blir nettleien **dyrere**

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Selv om strømprisene har vært på en berg-og-dal-bane de siste årene, med særlig høye topper i 2021 og 2022, ser vi nå lavere strømpriser. Men til tross for billigere strøm akkurat nå, vil strømregningen likevel øke fremover – på grunn av høyere nettleie. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) publiserte i september en rapport som varsler en kraftig økning i nettleien fram mot 2030.

Fra 2024 til 2030 vil nettleien i gjennomsnitt stige med 23 prosent. Økningen vil variere avhengig av hvor du bor, med de største prisstigningene ventet i Midt-Norge og på Østlandet. Her kan trøndere forvente en økning på hele 30 prosent, mens østlendingene får en prisstigning på rundt 25 prosent.

HVA ER NETTLEIE?

For å kunne bruke strøm er det to produkter som du må betale for: strømforbruk og nettleie. Nettleie er det du betaler til ditt lokale nettselskap for å få strømmen fraktet fra kraftprodusenten, gjennom strømnettet, og helt hjem til boligen din.

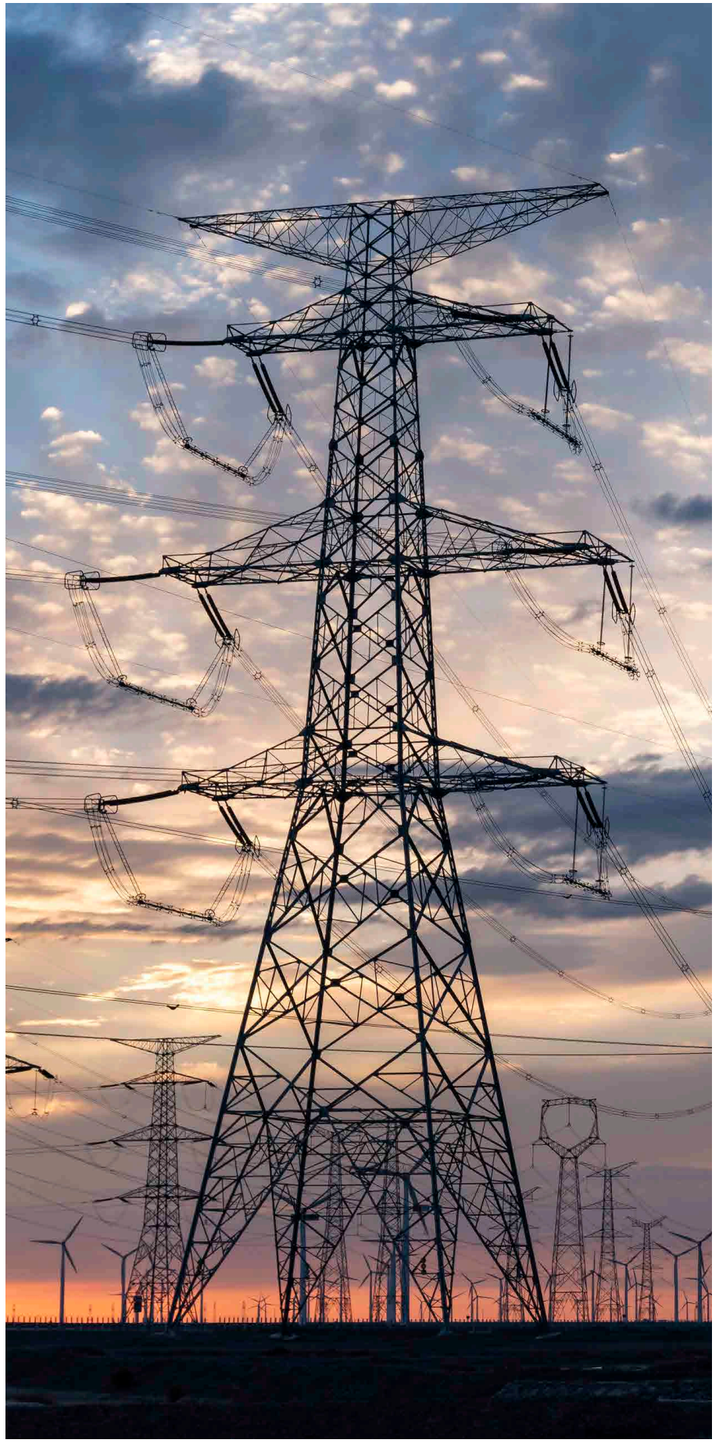
Det finnes over 130 netteiere i Norge, men i området der du bor, er det kun ett strømnett og én strømledning som fører inn til boligen din. Derfor har du ikke mulighet til å velge hvilken netteier du vil bruke. Den eneste måten å bytte netteier på, er å flytte til et nytt område der et annet nettselskap eier strømnettet.

I likhet med strømregningen din, avhenger nettleien av hvor mye strøm du bruker. Jo mer strøm du bruker, desto høyere blir nettleien din.

Nettleien består av tre deler: et kapasitetsledd, et energiledd og offentlige avgifter.

Kapasitetsleddet er en fast sum som kan øke dersom du bruker mye strøm samtidig. Det beregnes ut fra gjennomsnittet av de tre timene i måneden der du har hatt det høyeste strømforbruket. Jo mer strøm du bruker på en gang, desto høyere blir prisen.

Energileddet, derimot, er en sum du betaler per kilowattime du bruker. Det betyr at jo mer strøm du bruker, jo mer må du betale. Prisen på energileddet kan også variere avhengig av når på døgnet eller hvilken dag i uken du bruker strøm. Som regel er det billigere å bruke strøm på kvelder og helger, men ikke alle netteiere skiller mellom dag, natt og helg.

HVORFOR ØKES NETTLEIEN?

Økningen i nettleien skyldes nødvendige investeringer for å møte det økende behovet for strøm. Nettselskapene planlegger å investere rundt 170 milliarder kroner i strømnettet for å forbedre kapasiteten og sikre en stabil strømforsyning i fremtiden.

Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) forventes strømforbruket å øke med 22 TWh fra 2024 til 2030. Det er imidlertid ikke forbruket fra vanlige kunder som står bak økningen.

- Rundt 18 TWh av denne økningen er hos store forbrukere innenfor petroleumsnæringen, kraftintensiv industri, batterifabrikker, datasentre og hydrogenproduksjon, opplyser NVE i rapporten.

STØRRE OVERSKUDD FOR NETTSELSKAPENE

Det er ikke bare investeringskostnadene som gjør nettleien dyrere – en stor del av økningen skyldes faktisk avkastningen til nettselskapene, ifølge en rapport fra NVE.

Nettselskapene har monopol på å levere strøm til bestemte områder, og derfor blir de regulert av myndighetene. Hvert år bestemmer Reguleringsmyndigheten for energi (RME) hvor mye nettselskapene kan tjene.

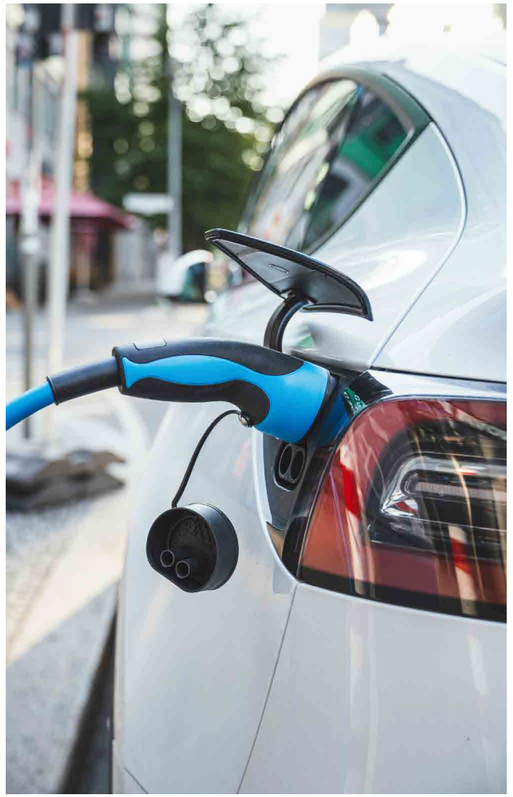
Denne inntektsrammen skal dekke selskapenes faktiske kostnader, samtidig som de får en «rimelig avkastning». Når denne avkastningen øker, blir nettleien også dyrere for oss som kunder.

I årene som kommer planlegger nettselskapene store investeringer i strømnettet, og det betyr at de kan få enda mer betalt. Avkastningen deres forventes å øke med hele 4,1 milliarder kroner, noe som igjen vil føre til høyere regninger for oss som bruker strøm.

Kort sagt, er det økningen i nettselskapenes overskudd som er hovedgrunnen til at nettleien blir dyrere de neste årene.

DETTE KAN DU GJØRE

Som nevnt tidligere består nettleien av tre deler, og du har faktisk mulighet til å påvirke to av dem.

For å spare mest mulig på strømregningen anbefaler vi at du både reduserer det totale strømforbruket og unngår å bruke mye strøm samtidig.

Energileddet beregnes ut fra ditt totale strømforbruk – jo mindre strøm du bruker, desto lavere blir kostnaden. Vanligvis er det også billigere å bruke strøm på kvelder og helger, så du kan velge å bruke strøm når prisene er lavest.

Kapasitetsleddet kan du påvirke ved å spre strømforbruket jevnere utover dagene og ukene, slik at du holder deg på et lavere forbrukstrinn.

Det er flere slike trinn, og jo høyere strømforbruket ditt er på én gang, desto høyere trinn ender du på – og desto mer betaler du.

Et godt eksempel er programmert varmestyring. Når du skal varme opp boligen, er det best å gjøre det mellom klokken 22.00 og 06.00, da strømmen ofte er billigere i dette tidsrommet. I tillegg er strømmen vanligvis billigere i helger og på helligdager, noe som gir deg muligheten til å spare enda mer.

For å redusere nettleien ytterligere, kan du lade elbilen sakte om natten, i stedet for å lade den på dagtid mens du kjører vaskemaskin, tørketrommel og oppvaskmaskin samtidig.

Spre heller forbruket ved å vente med klesvasken til helgen og kjøre maskinene etter hverandre, ikke alt på en gang.

Selv om det totale energiforbruket ditt er det samme, kan et jevnere forbruk bidra til å redusere nettleien, og dermed også strømregningen.

Blir det **boligkrise** i Norge?

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Det norske boligmarkedet har vært gjennom mange svingninger de siste årene, påvirket av høyere renter, inflasjon, usikkerhet i økonomien og endringer i lånekrav. Nå står vi overfor en av de største utfordringene: Rekordlav bygging av nye boliger.

Salget av nybygg har stupt, og vi befinner oss nå på det laveste nivået for boligbygging siden andre verdenskrig.

Samtidig øker behovet for boliger, spesielt på grunn av økt befolkning og flyktninger som kommer til Norge.

Med andre ord har vi et skrikende behov for flere boliger, men det bygges ikke nok til å dekke behovet. Dette kan fort bli starten på en boligkrise.

HVORFOR SKJER DETTE?

Det er flere grunner til at boligbyggingen har bremset opp. Krig, pandemi og inflasjon har bidratt til at prisene på byggematerialer har skutt i været, noe som gjør det dyrere å bygge nye boliger.

Samtidig gjør høye renter det dyrere å låne penger, noe som gjør det mindre lønnsomt for utbyggere å satse på nye boliger.

For mange utbyggere har det blitt såpass kostbart og risikabelt at de rett og slett lar være å sette i gang nye prosjekter.

Denne kombinasjonen gjør at vi sitter igjen med enda færre boliger enn før. Fortsetter denne utviklingen, kan det bli både vanskeligere og dyrere for folk flest å finne et sted å bo.

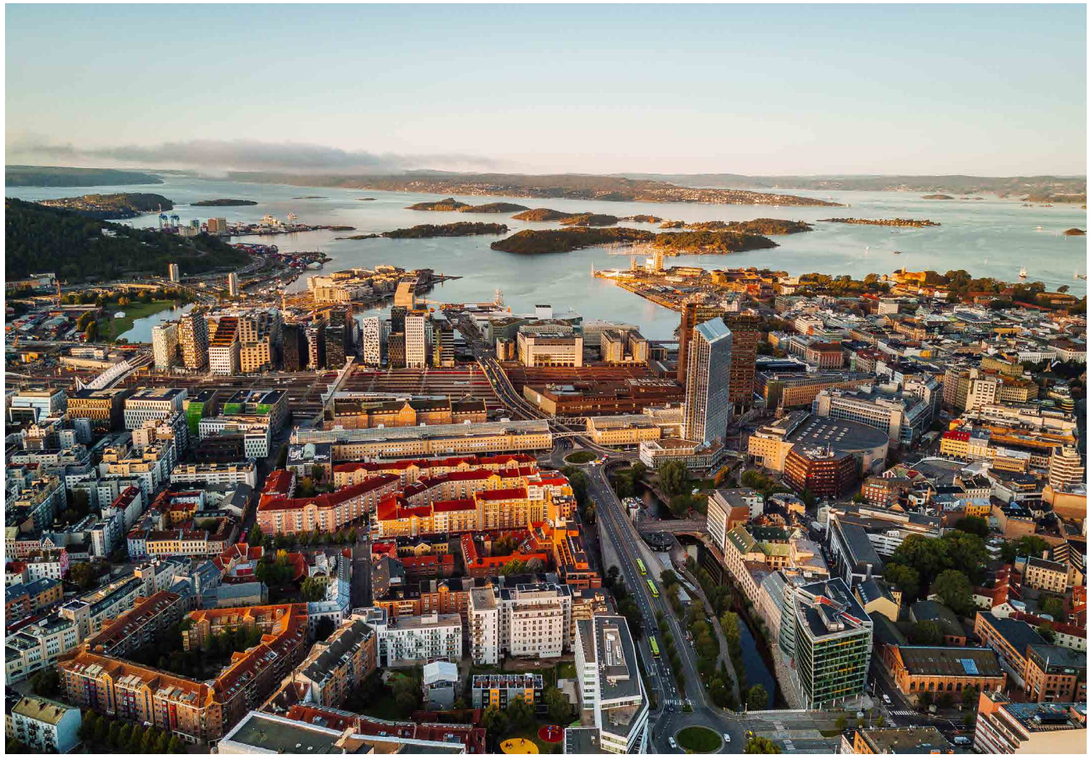
HØY ETTERSPØRSEL = HØYE PRISER

Når det bygges for få nye boliger, øker etterspørselen etter de boligene som faktisk er tilgjengelige, noe som igjen fører til at prisene stiger. Denne utviklingen gjør det enda vanskeligere å komme seg inn på boligmarkedet, spesielt for unge førstegangs-kjøpere som føler presset hardest.

Og det stopper ikke der. De høye prisene rammer ikke bare dem som ønsker å kjøpe, men også leietakere. Når det er færre boliger tilgjengelig, vil leieprisene også stige, noe som gjør det vanskeligere for folk å finne en rimelig bolig å leie.

En direkte konsekvens av dette er at mange blir presset ut av storbyene, spesielt Oslo, der boligmarkedet allerede er svært stramt.

De høye prisene gjør det vanskelig for folk med lavere inntekter å bli boende i byen, og mange må derfor vurdere å flytte lenger unna for å finne rimeligere boliger.

STOR PÅGANG I BRUKTBOLIGMARKEDET

Mangel på nye boliger fører til at stadig flere boligkjøpere retter blikket mot bruktboligmarkedet. Det har blitt lagt ut mange brukte boliger for salg, og salget går unna i høyt tempo.

Mye tyder på at etterspørselen har skiftet fra nybygg til brukte boliger. Hvis denne trenden vedvarer, vil 2024 bli et år med rekordvolumer i bruktboligmarkedet.

HVA SKJER VIDERE?

Ubalansen i boligmarkedet, med høy etterspørsel og et stramt boligtilbud, vil trolig forsterke seg i årene som kommer. Vi kan mest sannsynlig forvente en kraftig økning i boligprisene i 2025 og 2026, ettersom det er først da vi vil begynne å merke mangelen på nye boliger som er ferdigstilt.

Byggetiden for nye boliger solgt på kontrakt tar vanligvis 2-3 år, så det som selges i dag, vil gi oss en pekepinn på hvor mange boliger som faktisk blir klare om et par år.

Men det er viktig å merke seg at både tilbud og etterspørsel vil variere avhengig av hvor i landet man befinner seg.

De som bor i storbyer vil sannsynligvis kjenne presset fra boligmarkedet mer enn de som bor i mer landlige områder, hvor boligprisene ofte er lavere og tilbudet kan være mer stabilt.

HVA ER LØSNINGEN?

Situasjonen i det norske boligmarkedet er bekymringsfull. Med lav boligbygging og økende priser blir det stadig vanskeligere å komme seg inn på boligmarkedet. Uten tiltak for å sette fart på boligbyggingen, kan vi stå overfor en alvorlig boligkrise.

For å snu utviklingen er det avgjørende at myndigheter, utbyggere og banker går sammen for å finne løsninger som kan øke boligtilbudet, redusere kostnadene og senke barrierene.

Dette er spesielt viktig for unge og førstegangskjøpere som ønsker å komme inn på boligmarkedet.

Revolusjonerende app utfordrer strømselskapene

Slipper er Norges første uavhengige strøm-app som har et mål om å endre strømbransjen. Den fungerer uansett hvilket strømselskap du har, og gjør det mulig å bytte selskap enkelt – uten å bytte app.

Mange er klar over at det er mulig å spare penger ved å bytte strømleverandør. Likevel kan selve prosessen virke lite fristende for de aller fleste.

Prosessen kan være både tidkrevende og frustrerende, og bare tanken på å bli bombardert av telefonselgere i etterkant kan avskrekke mange.

Dette var problemet de tre gründerne bak det norske oppstartselskapet, Slipper, ønsket å løse da de etablerte selskapet i 2020. Målet deres var å sikre strømkundene den mest gunstige strømavtalen til enhver tid.

Hittil har selskapet manuelt håndtert bytter av strømavtaler for sine nærmere 1500 pilotkunder, som samlet har spart mer enn 11 millioner kroner.

APPEN SOM ERSTATTER STRØMSELSKAPET

Slipper-appen revolusjonerer strømbransjen ved å overta rollen til din tradisjonelle strømleverandør. Den gir deg tilgang til strømdata som tidligere var forbeholdt leverandørene selv.

I tillegg til å tilby en enkel byttеprosess for strømavtaler, gir appen deg full oversikt over strømpriser, forbruk og kostnader.

HJELPER DEG Å SPARE PÅ STRØM

Slipper-appen har som mål å avdekke useriøse strømleverandører som utnytter kundene. Med over 100 forskjellige strømleverandører i Norge, hevder de fleste å tilby de beste prisene. Men for at noen skal være billigere, må andre være dyrere.

Når du laster ned Slipper-appen, får du automatisk se hvordan din strømavtale rangeres blant alle tilgjengelige avtaler i Norge. Hvis du ikke er fornøyd med plasseringen til din strømleverandør, er førsteplassen kun et par tastetrykk unna. Slipper er også den første appen i Norge som automatisk varsler deg hver gang du kan spare penger ved å bytte strømleverandør.

KOM I GANG I DAG

Last ned appen til mobilen eller nettbrettet ditt, logg inn og få gratis overvåkning av priser og forbruk! For å dra nytte av byttetjenesten må du oppgradere til et medlemskap.

Som medlem i Norsk Familieøkonomi får du en spesialpris på kun 19 kr/måned. Det er ingen bindingstid på tjenesten, og du får den første måneden gratis.

SLIPPER

- Appen strømselskapene håper du aldri får høre om

Slipper-appen har gjort det mulig å bytte strømavtale med bare et par tastetrykk, uten å måtte fylle ut et eneste skjema eller lete etter målernummer i strømskapet! Dette gjør det enkelt for de fleste nordmenn å spare flere tusen kroner årlig ved å velge den mest gunstige strømavtalen. Slipper har skapt en helt sømløs bytteprosess hvor du kan bytte strømleverandør – uten å bytte app.

DETTE FÅR DU AV SLIPPER:

- Medlemspris på 19 kr/måned
- Dynamisk rangering av strømavtaler
- Varsel når du bør bytte avtale
- Mulighet til å enkelt bytte strømleverandør
- Full oversikt over strømpriser, forbruk og kostnader

Foto: iStock.com

Halvparten av Norges befolkning sparer i fond

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

I 2024 er det flere nordmenn enn noensinne før, som satser på aksjefond. En fersk undersøkelse utført av Opinion for Verdipapirfondenes forening (VFF) viser at hele 50 prosent av befolkningen har valgt å investere pengene sine i fond.

De siste årene har sparing i fond blitt stadig mer populært. Tidligere var det én av tre som valgte å investere i fond, mens nå er det halvparten av befolkningen som har kastet seg på denne trenden.

Noe som er litt overraskende med tanke på økninger i rentenivået og inflasjonen, som har redusert spareevnen til mange.

Undersøkelsen viser at til tross for økte levekostnader, har dette ikke påvirket fondssparingen i stor grad. De fleste fortsetter å spare like mye som de gjorde før.

FLERE VELGER MÅNEDLIG SPAREAVTALE

Nå sparer stadig flere nordmenn regelmessig i fond gjennom månedlige spareavtaler.

Blant de som investerer i aksjefond, har hele 59 prosent en slik avtale. Dette tyder på at mange ser verdien av jevnlig sparing over tid for å nå sine mål.

Denne utviklingen er ikke bare positiv fordi det bygger gode sparevaner, men også fordi jevnlig sparing reduserer risikoen for å investere på feil tidspunkt.

Ved å sette inn penger hver måned, kjøper du fond både når markedet er på topp og når det er nede, noe som gir en mer balansert investering over tid.

Når vi ser nærmere på hvem som sparer mest, er det aldersgruppen 30-39 år som skiller seg ut. Hele 69 prosent av dem som sparer i aksjefond i denne aldersgruppen har en månedlig spareavtale. Noe som indikerer at denne gruppen tar langsiktig sparing på alvor.

ØKT SPARING BLANT HUSHOLDNINGER MED LAVERE INNTEKT

Det har blitt mer vanlig for husholdninger med inntekt under 300 000 kroner å spare i fond. I 2023 var det 26 prosent av disse som sparte i aksjefond, mens i 2024 har andelen økt til 40 prosent.

Dette viser en tydelig trend, hvor flere – spesielt yngre mennesker – velger å investere sparepengene sine i fond, i mye større grad enn tidligere år.

Mange har innsett at selv med en lavere inntekt kan man få pengene til å vokse over tid ved å spare i fond, som ofte gir bedre avkastning enn tradisjonell banksparing.

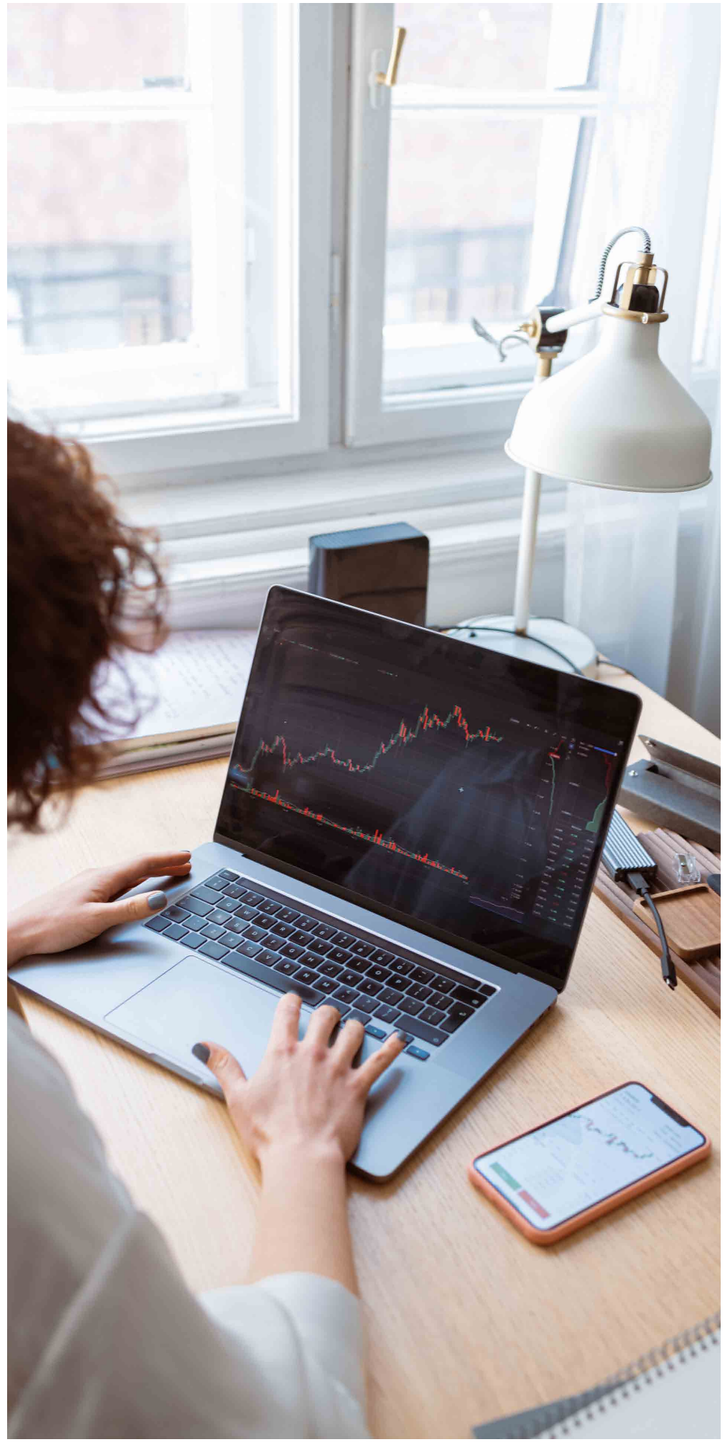
Den økte interessen blant yngre mennesker kan også henge sammen med økt bevissthet om fordelene ved langsiktig investering og hvor enkelt det har blitt å sette opp månedlige spareavtaler.

Flere av de digitale spareplattformene gjør det lett å komme i gang, selv med små beløp.

PENGER TAPER SEG I BANKEN

Det er flott at halvparten av Norges befolkning nå sparer i fond, men hva med de som fortsatt velger å ha pengene sine på bankkonto over lang tid?

Mange nordmenn nøler med å investere i fond og foretrekker å ha sparepengene trygt plassert i banken. Dette valget er ofte drevet av et ønske om å unngå risiko, men det er viktig å forstå hva dette kan koste deg på lang sikt.

Inflasjonen, altså prisstigningen på varer og tjenester, er ofte høyere enn renten du får på sparekontoen din.

Det betyr at inflasjonen spiser opp kjøpekraften til pengene dine og at de blir mindre verdt over tid.

Selv om det føles trygt å ha pengene på konto, kan du ende opp med å tape penger på lang sikt. Dette skjer fordi du ikke tjener nok rente til å holde tritt med inflasjonen.

Hvis du for eksempel har 100 000 kroner stående på en bankkonto med lav rente, og inflasjonen er høyere enn renten, vil du etter noen år kunne kjøpe mindre for de samme pengene.

Med andre ord, du betaler for tryggheten ved å ha pengene i banken – du tjener ikke noe på det.

Derfor ser mange på fond som et bedre alternativ. Selv om det innebærer mer risiko enn å ha pengene i banken, kan fond gi deg mer avkastning over tid.

Fondssparing bidrar også til å bevare kjøpekraften din, ettersom de har potensial til å vokse og motvirke inflasjonens effekt.

HVORFOR VELGE FOND?

En god grunn til å spare i fond er renters rente-effekten – en kraft som får pengene dine til å vokse over tid.

Albert Einstein kalte dette «verdens åttende underverk» og sa at «den som forstår det, tjener på det; den som ikke gjør det, betaler for det».

Renters rente betyr at du tjener rente på både pengene du setter inn og på rentene som allerede har blitt opptjent.

Hele poenget er at man ikke rører avkastningen, men lar den bli en del av sparingen videre. Tenk på det som en snøball som ruller nedover en bakke, og blir større og større.

Heldigvis trenger du ikke være nobelprisvinner i matematikk for å dra nytte av renters rente. Alt du trenger å gjøre er å spare over tid. Jo lenger du lar pengene dine stå, desto mer vokser de – så enkelt er det!

START MED SMÅ BELØP

Hvis du er ny til fondssparing og føler at du ikke har mye å investere med, trenger du ikke å starte stort.

Du kan begynne med så lite som 100 kroner i måneden og gradvis øke beløpet etter hvert som du blir mer komfortabel med sparingen.

Det viktigste er å komme i gang og bygge gode sparevaner. Selv små beløp kan vokse over tid takket være renters rente-effekten.

Så lenge du begynner tidlig og holder deg til jevn sparing, vil du se pengene dine vokse – og kanskje oppdage hvor kraftfullt det kan være å spare over tid. Jo tidligere du begynner, desto større kan snøballen bli!

NÅR BØR DU SPARE PÅ BANKKONTO?

Selv om fondssparing som regel gir høyere avkastning enn bankinnskudd, passer det ikke for alle situasjoner.

Hvis du har planer om å bruke pengene i løpet av de neste årene, kan det være mer fornuftig å oppbevare dem på en sparekonto.

For fondssparing anbefales det generelt å ha en lengre sparehorisont, gjerne på minst fem år.

Dette gir bedre muligheter for vekst og avkastning over tid, ettersom fond kan svinge i verdi og krever tid for å oppnå potensialet sitt.

Det er også viktig å ha en viss sum penger lett tilgjengelig for å være forberedt ved uforutsette hendelser.

Derfor anbefaler vi å plassere denne bufferen på en bankkonto, slik at du raskt kan få tilgang til midlene når du trenger dem.

NOON
INVEST

JON ANDREAS NERSETH
Stavanger Asset Management
Noon-Invest

Denne artikkelen er skrevet av Noon Invest: en smart, automatisert investeringsløsning, med lavere forvaltningsgebyr og lavere minstebeløp for våre medlemmer.

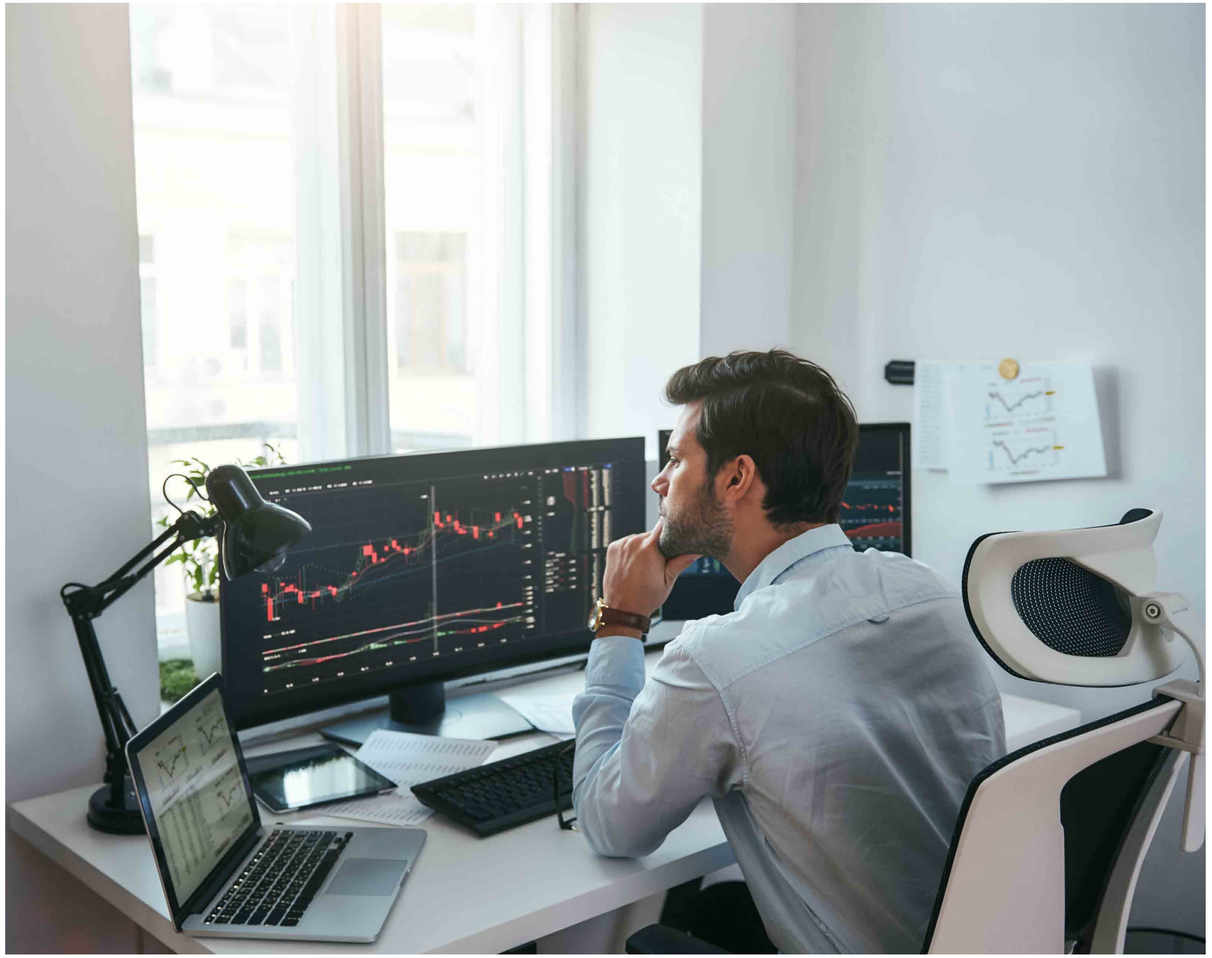
Klikk deg inn på vår nettside, **norskfamilie.no** for å lese mer om medlemsfordelen.

Valutasikrede fond

– Bør du vurdere det nå?

Tekst: Jon Andreas Nerseth, Noon Invest | **Foto:** iStock.com

Den norske kronen har falt kraftig i flere år, og ferier til utlandet har blitt mye dyrere. Samtidig har dette vært gode nyheter for de av oss som sparer i globale aksjefond. Men spørsmålet er: Bør du nå begynne å valutasikre fondene dine, eller lønner det seg mest å la være?

De fleste har merket at den norske kronen har svekket seg kraftig de siste årene, noe som har gjort utenlandsreiser mye dyrere enn før.

En sydentur til destinasjoner som Spania eller Hellas koster i dag langt mer enn for ti år siden.

Men det finnes også en lys side av kronesvekkelsen som mange kanskje ikke har fått med seg – den har faktisk hatt en svært positiv effekt på sparepengene våre i globale aksjefond og aksjeindeksfond.

DOBBELT SÅ HØY AVKASTNING

De aller fleste fond er ikke valutasikret, og som med alle andre forsikringer, kommer denne sikringen med en kostnad. Hvis du har unngått å kjøpe valutasikrede fond de siste 13 årene, har du gjort et smart valg.

I denne perioden har dollaren nemlig gått fra å koste rundt 5,50 kroner til nesten 11 kroner i dag. Euroen har fulgt samme trend og har blitt mye dyrere for nordmenn de siste 13 årene.

Det betyr at dersom du har spart i et globalt aksjefond, har verdien av investeringen din fått en ekstra boost – takket være svak krone.

Hvis du har droppet valutasikring de siste 13 årene, vil du mest sannsynlig ha oppnådd dobbelt så høy avkastning på dine globale fond.

Eksempelvis, ville et globalt aksjefond med solid avkastning steget med omtrent 330 % de siste 13 årene, målt i norske kroner.

Hvis du derimot hadde kjøpt en valutasikret versjon av det samme fondet, ville avkastningen kun ha vært 145 % i løpet av den samme perioden.

MANGE MENINGER OM KRONENS SVAKHET

Mange såkalte «eksperter» har uttalt seg om den norske kronen de siste årene, og det har strømmet på med forklaringer på hvorfor den har svekket seg så mye.

Noen skylder på politikerne, med uforutsigbare skatteregler og kapitalflukt fra landet. Rike nordmenn som flytter til Sveits, sender heller ikke positive signaler. Vi har også sett en nedgang i andelen utenlandske investorer på Oslo Børs.

Rentedifferansen mot utlandet spiller også en viktig rolle – høyere renter trekker penger inn, mens lavere renter gjør det motsatte.

Samtidig er balansen mellom vår import og eksport som nasjon avgjørende. Mange glemmer at vi faktisk eksporterer nesten tre ganger så mye som vi importerer, når vi ser på beløpene i kroner og øre.

RÅD FRA INVESTOREN

Så hva er egentlig best: en sterk eller svak krone? En svak krone er positivt for «AS Norge», men negativt for oss som forbrukere, siden det meste av det vi kjøper er produsert i utlandet.

I tillegg investerer Oljefondet store summer i utenlandske selskaper, som Apple og Microsoft, hvor aksjene kjøpes i dollar. Dette bidrar til å svekke kronen ytterligere.

Dessuten finnes det et helt marked av spekulanter som satser på at kronen vil svekke seg enda mer. Dette kan presse kronens verdi nedover, kanskje enda lavere enn den ellers ville vært.

KAN MEDVIND BLI TIL MOTVIND?

Vi har hatt medvind med fondene våre i flere år, takket være den fallende kronekursen. Men denne positive trenden kan selvfølgelig snu til motvind.

Men det er lite som tyder på at kronen vil styrke seg betydelig i nærmeste framtid.

Dersom USA skulle senke renten, samtidig som Norges Bank holder renten uendret, så vil det bli mer attraktivt å investere i den norske kronen, da den da gir en relativt høyere rente.

Vi får se hva Norges Bank finner på fremover, men generelt sett vil vi ikke anbefale valutasikring.

På kort sikt kan valutasikring imidlertid være en fordel. På et eller annet tidspunkt vil kronen også styrke seg mot andre valutaer. Det eneste vi vet med sikkerhet, er at valutakursene ikke vil stå stille.

Har du en kortere tidshorisont for investeringene dine, kan det være fornuftig å vurdere valutasikring. Samtidig må du være klar over at aksjefond generelt innebærer en høyere risiko når tidshorisonten er kort.

SPARER ELLER SPEKULANT?

For de fleste som sparer på lang sikt, er det vanskelig å tjene penger på å spekulere i valutakurser eller å forsøke å time markedet – altså å finne ut når det er best å kjøpe eller selge.

Fast månedlig sparing i globale aksjefond uten valutasikring vil trolig gi den beste risikojusterte avkastningen over tid for de fleste.

En annen viktig faktor er den «naturlige forsikringen» mot dårlige tider som man får i usikrede aksjefond. Når globale børser opplever kraftige fall, ser vi ofte at den norske kronen også faller. Dette skaper en motvekt, noe som gjør at verdien av investeringene dine svinger mindre enn de ellers ville gjort.

Hvis den norske økonomien går dårlig, vil kronekursen også svekkes, noe som betyr at verdiene dine i globale markeder vil øke tilsvarende.

HVA MED RENTEFOND?

Når det gjelder rentefond, er situasjonen helt annerledes. I slike tilfeller ville vi absolutt anbefalt å bruke valutasikring på utenlandske rentefond, eller å bare fokusere på norske rentefond.

I rentemarkedet er målet å oppnå best mulig rente, og man er mindre opptatt av svingninger. Her får man heller ingen motvekt til fallende børser. Derfor er det best å sikre seg den renten man får i norske kroner.

Når det kommer til rentemarkedet, er det viktig å fokusere på det som virkelig betyr noe: hvilken rente man får i dag, eventuelle renteendringer, og hvor stor risiko du faktisk tar mot den eller de som låner. Rentemarkedet handler om utlån og inkluderer både selskaps- og statsobligasjoner. Med andre ord vil det finnes både høy- og lavrisiko alternativer.

NÅR BØR DU VELGE VALUTASIKRING?

En faktor man kan vurdere er egen alder. Hvis du er ung, er det kanskje ikke nødvendig å valutasikre pensjonssparingen din. Men hvis du allerede er pensjonist, kan det være lurt å vurdere å valutasikre deler av aksjefondene dine.

Skal du bruke pengene i norske kroner, er det smart å sikre den kjøpekraften, med mindre du planlegger å bruke dem i utlandet, som Spania for eksempel.

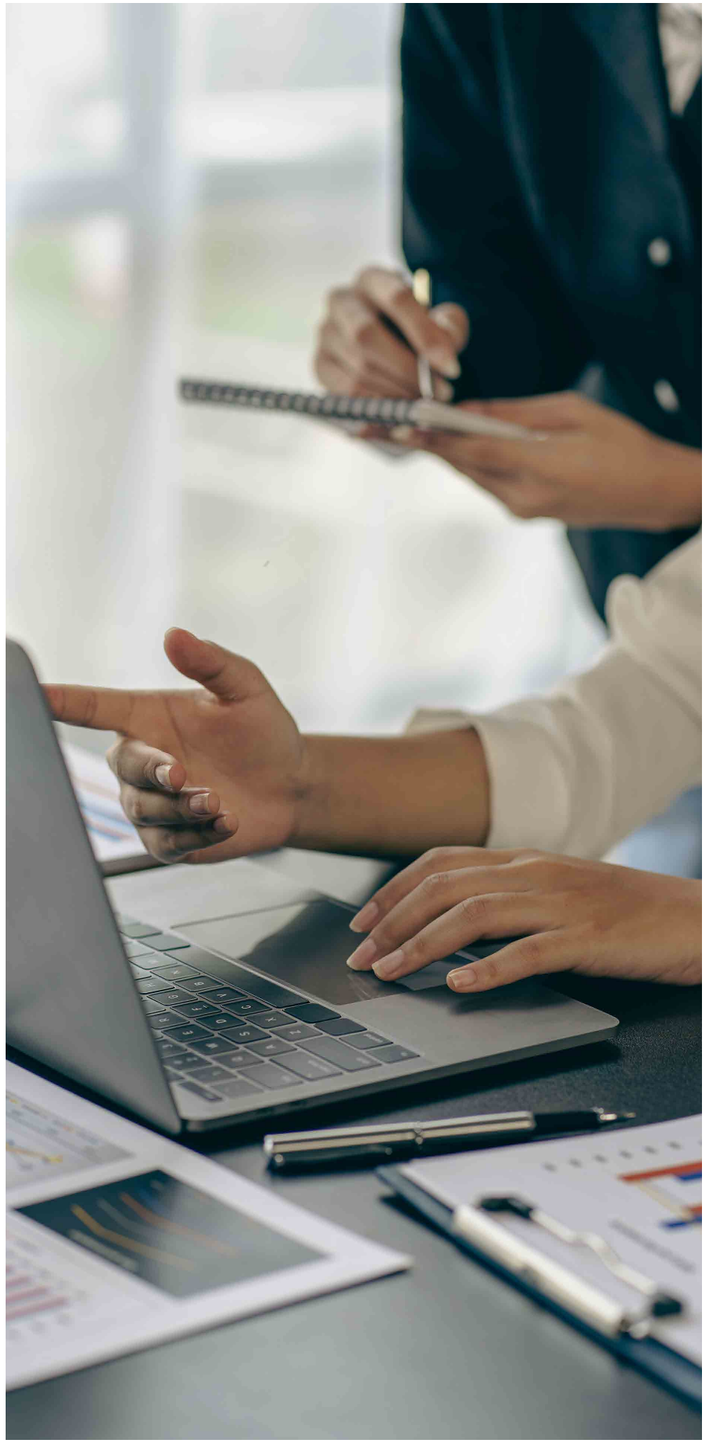
De fleste eksperter har bommet grovt på sine prognoser de siste ti årene. Derfor konkluderer vi med at vi ikke anbefaler valutasikring på generell basis.

Men for de som ønsker å spekulere i styrkingen av kronen, og som mener de kan forutsi fremtidige endringer, er det helt lov. Dette blir selvfølgelig på eget ansvar. Som en kunde sa til oss for mange år siden: «Veddemål gjør jeg på travbanen».

Som med alt annet, kan både vi, du og andre eksperter ta feil. Den beste måten å beskytte seg mot store feil er å diversifisere.

Dette er noe vi gjør i NOON Invest. Vi diversifiserer slik at valutaeksponeringen er både spredt og begrenset. Dermed vil vi verken være helt sikret mot valutasvingninger eller helt utsatt.

Noon Invest er en tjeneste utviklet av Stavanger Asset Management, og er Norges første investeringsrådgiver på nett, men med menneskelig ekspertise. Noon Invest guider deg hele veien til en trygg, smart og enkel investering i indeksfond - til lave kostnader. Vi hjelper deg med å ta kontroll og følge med på dine egne investeringer.

Hvordan kjøpe bolig uten foreldrehjelp?

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Å komme inn på boligmarkedet kan være en stor utfordring, spesielt for unge som ønsker å kjøpe sin første bolig helt alene. Med stadig høyere boligpriser og store krav til egenkapital, kan det føles nesten umulig å realisere drømmen om egen bolig. Ifølge en undersøkelse fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) får én av fire boligkjøpere hjelp fra foreldrene. Men hva gjør du hvis du ikke har den støtten?

Selv om det kan være vanskelig å kjøpe sin første bolig alene, er det helt klart mulig, selv uten å ha vunnet i lotto eller fått hjelp fra familien.

I denne artikkelen vil vi se nærmere på de ulike mulighetene som finnes på markedet i dag for deg som vil kjøpe bolig med begrenset egenkapital.

Mulighetene vi beskriver finnes stort sett i nybyggmarkedet, noe som betyr at det kan ta et par år før du kan flytte inn i den nye boligen din.

LEIE TIL EIE

Hvis du føler at du aldri vil klare å spare nok til å kjøpe bolig, er det ingen grunn til å miste motet.

Det finnes noe som kalles "leie til eie". Dette innebærer at du inngår en leieavtale for en bestemt periode, for eksempel tre år. I løpet av denne perioden, eller mot slutten av den, får du muligheten til å kjøpe boligen.

En stor fordel med denne ordningen er at du kan kjøpe boligen til prisen som boligen lå på når du inngikk avtalen. Dette betyr at all verdistigning i løpet av leieperioden blir din "rabatt."

For eksempel, hvis boligen kostet 3 millioner kroner da du startet leieavtalen, men har økt til 3,3 millioner kroner tre år senere på grunn av markedsutviklingen, kan du fortsatt kjøpe den for 3 millioner kroner. I praksis har du dermed «spart» 300 000 kroner.

Det er viktig å påpeke at du ikke er forpliktet til å kjøpe boligen, men du har

muligheten til det hvis du ønsker. For å bli med på leie-til-eie-ordningen må du også søke.

Du må ha en god nok inntekt til å betale husleien mens du leier, samtidig som du sparer opp egenkapitalen du trenger for å kjøpe boligen senere.

DELEIE

Du kan også vurdere deleie-modellen, der du eier en andel av boligen, for eksempel 50 prosent, men bor i hele boligen.

I en slik ordning kjøper du vanligvis minst 50 prosent av boligen og betaler markedsleie for den delen som eies av den andre parten.

Dette gir deg muligheten til å kjøpe en bolig som koster for eksempel 4 millioner kroner, men du betaler bare halvparten, altså 2 millioner kroner.

Med en egenkapital på 15 prosent trenger du derfor bare 300 000 kroner i egenkapital for å komme i gang.

Når du velger deleie, må du ha råd til å dekke renter og avdrag på lånet ditt hos banken, samt betale husleie for den delen av boligen du ikke eier.

I tillegg kommer felleskostnader for din andel av boligen, samt vanlige utgifter som strøm, forsikring og internett.

Fordelen med deleie er at du kan øke eierandelen din når det passer deg og lommeboken, helt til du eier hele boligen selv.

BOSTART

Bostart er et konsept som hovedsakelig brukes av OBOS i utvalgte nybyggprosjekter i Oslo. Med Bostart får du muligheten til å kjøpe en bolig til en lavere pris enn den ordinære markedsprisen.

Kjøpsprosessen er lik som ved en vanlig bolig, men det er en viktig forskjell når det kommer til salg.

Når du skal selge boligen, har OBOS rett til å kjøpe den tilbake til den opprinnelige salgsprisen pluss eventuell boligprisvekst.

Hvis boligen derimot har falt i verdi, har OBOS ingen plikt til å kjøpe den tilbake, og da må selger ta tapet.

Dette fungerer altså stort sett som vanlige boligsalg, men det vil ikke være en budrunde.

Med Bostart får du vanligvis en rabatt på omtrent 10 prosent, noe som reduserer kravene til egenkapital.

Dette kan gjøre det lettere for deg å komme inn på boligmarkedet sammenlignet med vanlige boligkjøp.

HVA BØR DU VELGE?

Det er viktig å merke seg at vilkårene for disse ordningene kan variere. I noen tilfeller kan husleien være lavere eller ha andre betingelser.

Disse ordningene gjelder stort sett for nybygg, men det finnes også enkelte tilbud på brukte boliger.

I tillegg kan tilgjengeligheten være begrenset til bestemte områder. Derfor anbefaler vi at du sjekker hvilke tilbud som gjelder for deg og ditt område.

Lag et budsjett for å se hvor mye du kan spare hver måned med de ulike ordningene. På den måten kan du velge det alternativet som passer best for deg og din situasjon.

EKSPERTENE

SIGURD HJERTHOLM
Advokat
Legalis AS
legalis.no

FRODE ELTON HAUG
Partner/Advokat
Legalis AS
legalis.no

Denne artikkelen er skrevet av advokatfirmaet Legalis som tilbyr juridisk bistand til rabatterte priser for våre medlemmer.

Klikk deg inn på vår nettside, **norskfamilie.no** for å lese mer om medlemsfordelen, og kontakt Legalis på chat, telefon eller e-post.

Kjøpsrett
– hvilke rettigheter har du ved kjøp av bil?

Tekst: Sigurd Hjertholm og Frode Elton Haug, Legalis | **Foto:** iStock.com

Gleden av å kjøpe en bil kan fort forsvinne dersom det oppdages uventede feil. Bilen du hadde planlagt å kjøre milevis med, viser seg å tilbringe mer tid på verkstedet enn på asfalten. Hvilket ansvar har selger, og hva bør du gjøre når du oppdager feil eller mangler ved bilen?

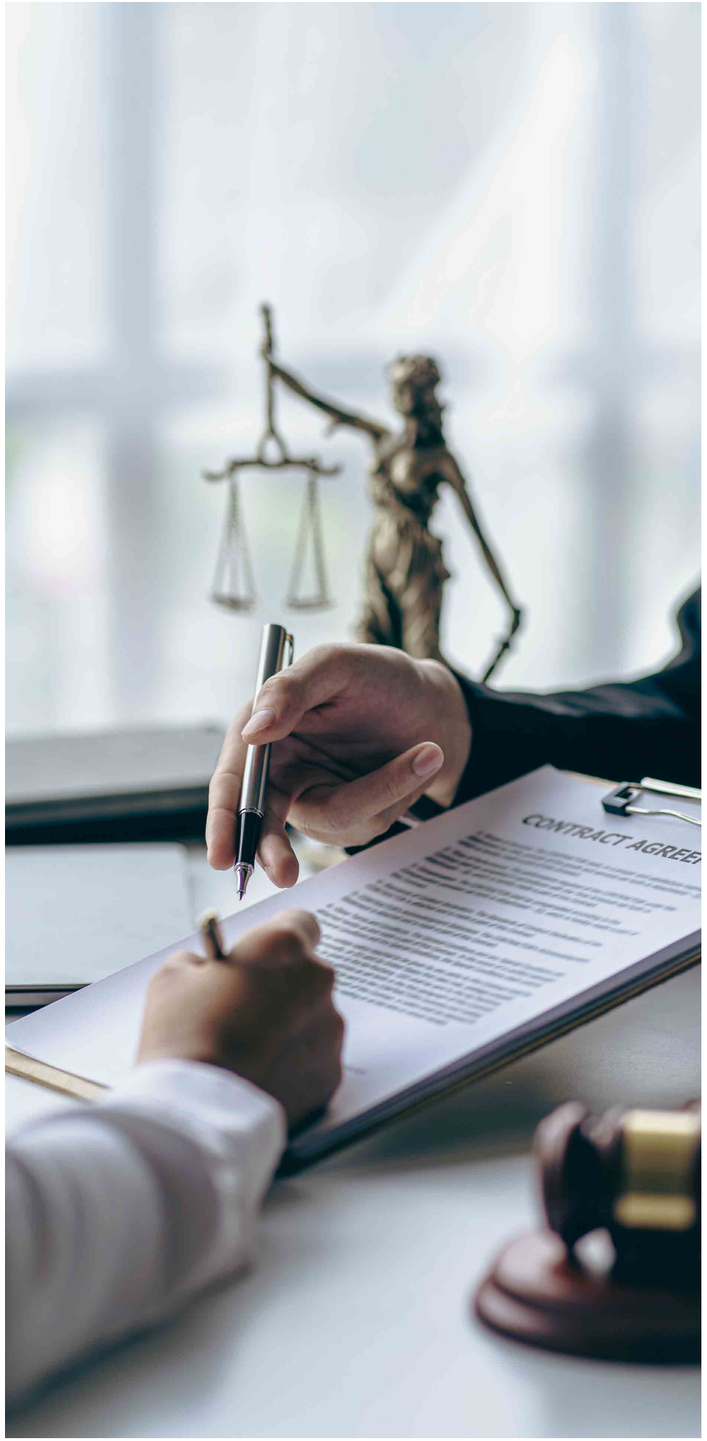
De samme reglene vi redegjør for i denne artikkelen gjelder også ved kjøp av båt, motorsykkel, elsykkel, campingvogn, bobil og andre gjenstander.

HVA GJØR MAN NÅR MAN OPPDAGER FEIL ETTER BILKJØPET?

Det første du må gjøre er å reklamere til selger. Kjøper plikter å reklamere *innen rimelig tid* etter man oppdaget, eller burde ha oppdaget, feil ved bilen.

Det er tilstrekkelig med en *nøytral reklamasjon*, det vil si å gi selger beskjed om at du mener det er en feil ved bilen, og at det er aktuelt for deg å gjøre krav gjeldende mot selger.

Reklamasjonsfristen kan begynne å løpe før du har full oversikt over avviket, så det er ingen grunn til å vente med å reklamere overfor selger, selv om bilen må undersøkes nærmere.

Ved kjøp fra en forhandler vil fristen for å reklamere *innen rimelig tid* aldri være kortere enn to måneder. I tillegg til at du må reklamere *innen rimelig tid* etter at du oppdaget eller burde ha oppdaget avviket, må du også reklamere innen den absolutte reklamasjonsfristen.

Ved kjøp av bil fra forhandler vil man normalt sett ha reklamasjonsrett i 5 år fra overtakelsen av bilen.

Dette gjelder uavhengig av om bilen er kjøpt ny eller brukt. Ved kjøp fra privatperson vil reklamasjonsretten normalt utløpe etter 2 år.

Det er ingen formkrav til reklamasjonen, men vi anbefaler å reklamere skriftlig for å ha dokumentasjon på at det har blitt reklamert over forholdet innen fristene.

MANGEL PÅ GRUNN AV AVVIK FRA AVTALEN ELLER FRA FORVENTET TILSTAND

Bilen har en mangel dersom den ikke er i samsvar med de krav til kvalitet, funksjonalitet og andre egenskaper som følger av avtalen.

Hva som anses å følge av avtalen, må vurderes konkret opp mot informasjonen som har blitt gitt om bilen, kilometerstand, alder, spesifikasjoner osv.

Ved kjøp av bil fra forhandler vil det også være en mangel ved bilen dersom den ikke har de egenskaper og funksjoner som det er rimelig å forvente av den.

MANGEL PÅ GRUNN AV TILBAKEHOLDTE ELLER URIKTIGE OPPLYSNINGER

Det vil også kunne foreligge en mangel dersom selgeren har forsømt å opplyse om forhold ved bilen som selgeren kjente til, eller burde ha kjent til, og som kjøperen hadde grunn til å regne med å få informasjon om.

Det samme gjelder dersom selger har gitt uriktige opplysninger om bilen.

HVILKE KRAV KAN GJØRES GJELDENDE DERSOM DET FORELIGGER MANGLER?

Selger har i utgangspunktet rett til å forsøke å utbedre mangelen. For at selger skal ha denne rettigheten i behold, må utbedring skje innen rimelig tid og uten vesentlig ulempe for kjøperen.

Kjøperen kan nekte selger å utbedre dersom disse vilkårene ikke er oppfylt. Både selger og kjøper kan også ta initiativ til at saken løses ved at selger leverer en annen bil til kjøper, en prosess som kalles *omlevering*.

Dersom mangelen ikke blir utbedret i henhold til loven, vil kjøper kunne kreve prisavslag.

Størrelsen på prisavslaget skal normalt settes til bilens reduserte verdi. I noen tilfeller kan prisavslaget settes til hva det vil koste å få bilen i mangelfri stand.

Ved kjøp av bil fra privatperson, vil man i stedet for prisavslag kunne velge å heve kjøpet dersom mangelen medfører et *vesentlig* kontraktbrudd.

Ved kjøp fra forhandler, vil hevingsterskelen være nådd med mindre selgeren beviser at mangelen er *uvesentlig*.

Ved gjennomføring av heving, vil det ofte gjøres nyttefradrag for antall kilometer som er kjørt i den perioden bilen har vært brukt.

Er det klart at bilen har en mangel, har kjøper også rett til å kreve erstatning fra selger for de kostnader som man blir påført som en følge av mangelen.

Dette kan for eksempel være kostnader til undersøkelse av bilen på verksted eller for å rådføre seg med advokat.

HAR DU ANGRERETT VED KJØP AV BIL?

Forbrukere som kjøper bil fra en forhandler, kan i visse tilfeller ha rett til å benytte seg av angrerett og levere bilen tilbake, selv om det ikke er noe feil med den. Det er aldri angrerett ved kjøp fra privatpersoner.

Dersom avtalen om kjøp av bilen er inngått elektronisk for eksempel ved utveksling av e-post eller ved utfylling av en kontrakt eller bestillingsskjema på forhandlerens nettsider, gjelder i utgangspunktet angrerettloven.

Da skal kjøper fritt kunne trekke seg fra kjøpet etter at bilen er mottatt.

Den ordinære angrefristen er 14 dager, men denne kan utvides til opptil 1 år dersom selger ikke har gitt opplysninger om at kjøper har angrerett.

Dersom du har møtt opp fysisk hos forhandler og underskrevet kontrakten der, har du ikke angrerett. En dom fra Høyesterett som gjelder annonsering av biler på Finn.no, setter også noen begrensninger.

Dersom du vurderer å benytte angrerett ved kjøp av bil, kan det derfor være nyttig å få en vurdering av dette spørsmålet før du kontakter selger.

ADVOKATFIRMAET LEGALIS KAN BISTÅ

Advokatfirmaet Legalis har flere dyktige advokater som har lang erfaring med å bistå bilkjøpere som opplever feil og mangler etter kjøp av nye eller brukte biler.

Mesteparten av utgiftene til advokatbistand i tvister som gjelder bilkjøp, vil du kunne få dekket av forsikringsselskapet hvor bilen er forsikret.

Advokatfirmaet Legalis har 40 advokater med kompetanse innen blant annet eiendom, kjøp, familierett og arverett, ledet av daglig leder Tonje Hovde Skjelbostad med bakgrunn fra Forbrukertilsynet.

Legalis er opptatt av god kvalitet til en fornuftg pris og stadig utvikling av digitale løsninger for enklere og smidigere bistand.

Du kan kontakte Legalis på chat eller telefon 22 40 23 00

EKSPERTEN

CHRISTIAN FRENGSTAD BJERKNES
Senior investeringsspesialist
Telefon: +47 97 04 09 63

Denne artikkelen er skrevet av Söderberg & Partners Wealth Management.

Spennende muligheter i **rentemarkedet**

Tekst: Christian Frengstad Bjerknes, Söderberg & Partners Wealth Management | **Foto:** iStock.com

Som investor har du overordnet to valg: Du kan enten eie noe ved å investere i aksjemarkedet, eller du kan låne ut pengene dine mot en rente i rentemarkedet, som også kalles obligasjonsmarkedet.

Selv om aksjemarkedet ofte får mest oppmerksomhet, er rentemarkedet faktisk tre ganger så stort på verdensbasis.

Renten er det du betaler for å låne penger, og den spiller en viktig rolle i det finansielle systemet. Det finnes mange spennende muligheter for investering her, spesielt etter renteoppgangen de siste årene.

ENDELIG FÅR DU RENTER PÅ PENGENE DINE IGJEN!

Etter mange år med lave renter siden finanskrisen i 2008, har vi nå sett en betydelig endring i finansmarkedet med renteoppgangen de siste årene. Dette har fått flere investorer til å få øynene opp for rentemarkedet igjen.

Før vi deler noen nyttige tips om hvordan du kan navigere i dette varierte markedet, la oss ta et skritt tilbake og se nærmere på hva rentemarkedet egentlig er, og hvordan det fungerer.

HVA ER EN OBLIGASJON?

Når du kjøper en obligasjon gir du i praksis et lån til den du kjøper fra, som kan være en stat, kommune eller et selskap, for en bestemt tidsperiode.

I retur for at de låner pengene dine får du en fast rente som betaling, også kjent som kupongrente, i løpet av hele perioden.

Når obligasjonen er ferdig får du tilbake det opprinnelige beløpet du lånte ut, også kalt hovedstolen.

La oss se på et eksempel: Tenk deg at du kjøper en 5-års obligasjon fra Equinor med et beløp på 1 000 000 kroner og en rente på 5 prosent.

Dette betyr at du vil få 50 000 kroner i rente hvert år (som er 5 prosent av 1 000 000 kroner). Når obligasjonen er ferdig etter 5 år, får du tilbake de 1 000 000 kronene du opprinnelig investerte.

Verdien av obligasjonen vil svinge i løpet av perioden, avhengig av renteendringer og kredittpåslaget.

Kredittpåslaget bestemmes av markedet, og reflekterer hvor sannsynlig det er at Equinor vil betale tilbake lånet – altså risikoen for mislighold.

HVILKEN ROLLE KAN RENTER SPILLE I DIN INVESTERINGSPORTEFØLJE

Når investorer vurderer obligasjoner, sjekker de først kredittvurderingen til den som har utstedt obligasjonen. Dette gir en indikasjon på hvor sannsynlig det er at låntakeren ikke klarer å betale tilbake.

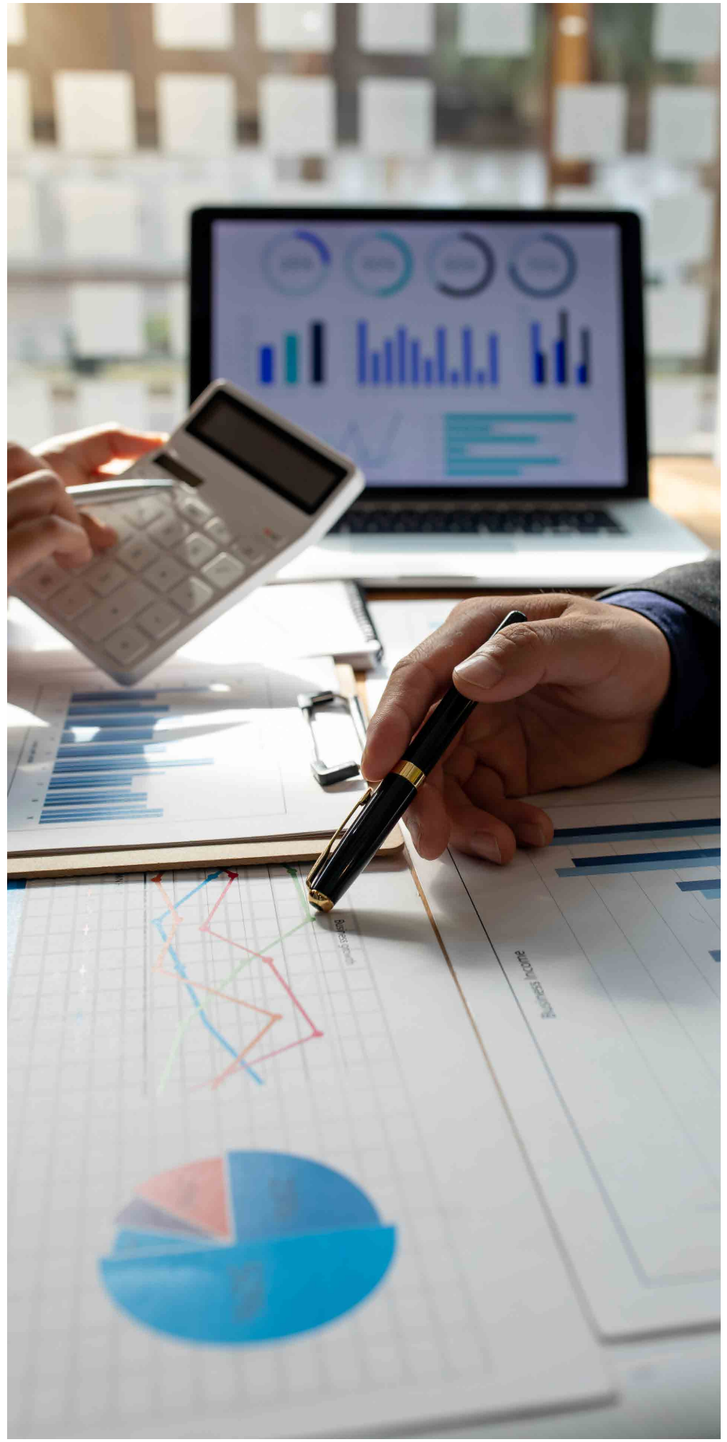
For eksempel har statsobligasjoner fra land med høy kredittverdighet, som Norge, en lavere risiko, noe som betyr at de vanligvis tilbyr lavere renter.

Selskapsobligasjoner fra mindre solide selskaper har en høyere risiko for at de kanskje ikke klarer å betale tilbake lånet.

For å kompensere for denne økte risikoen, tilbyr de høyere renter. Med andre ord, hvis du velger å investere i disse obligasjonene, får du mer i rente som en slags belønning for å ta en sjanse på at selskapet holder seg flytende.

Det er en direkte sammenheng mellom risiko og avkastning når det gjelder obligasjoner: jo høyere risiko, desto høyere avkastning må tilbys for å tiltrekke investorer som er villige til å ta på seg den ekstra risikoen.

Rentefond kan deles opp i fire hovedtyper: likviditetsfond, statsobligasjoner, selskapsobligasjoner investeringsgrad

(IG) og selskapsobligasjoner high yield (HY). Hvilke fond som passer for deg, avhenger av hva du ønsker å oppnå med investeringen.

FORDELENE MED OBLIGASJONER

- **Nedsidebeskyttelse**

Når du legger til obligasjoner i porteføljen din, kan du redusere svingningene i verdien. Obligasjonsinvesteringer med lang løpetid pleier å oppføre seg motsatt av aksjemarkedet.

Så når aksjene faller i verdi, kan obligasjoner med fast rente faktisk stige i verdi, fordi de flytende rentene senkes. Dette hjelper deg med å beskytte porteføljen din mot store svingninger.

Eksempler på investeringer som gir nedsidebeskyttelse og god diversifisering til aksjer, er fond som investerer i statsobligasjoner eller rentefond som fokuserer på selskaper med høy kredittkvalitet (IG) og lang løpetid.

- **Stabilitet**

Obligasjoner er vanligvis mindre ustabile enn aksjer, noe som betyr at de gir en jevnere avkastning.

Dette kan være spesielt viktig for investorer som har kortere investeringshorisont og ikke ønsker å ta for store sjanser med sine investeringer.

Hvis du vil ha stabil avkastning, bør du se etter fond som investerer i obligasjoner som har høy kredittkvalitet (IG) og enten flytende eller faste kupongrenter med kort løpetid.

- **Avkastning**

Når du velger fond som tar større kredittrisiko, kan du forvente å få bedre avkastning.

Disse fondene kalles high yield, og de har ofte svingninger som ligger et sted mellom mer sikre rentefond og aksjemarkedet.

Men vær oppmerksom: Når økonomien går dårlig, kan du risikere å tape penger fordi noen selskaper ikke klarer å betale tilbake lånene sine.

SLIK INKLUDERER DU OBLIGASJONER I PORTEFØLJEN

For å inkludere obligasjoner i investeringsporteføljen din, kan du følge disse trinnene:

1. Bestem allokeringen

Hvor stor del av porteføljen din skal bestå av obligasjoner? Dette avhenger av hvor mye risiko du er komfortabel med, hvor lenge du planlegger å investere, og dine økonomiske mål.

Hvis du har tatt mer risiko enn du føler deg komfortabel med i jakten på høy avkastning de siste årene, kan renteoppgangen være en god anledning til å inkludere flere obligasjoner i porteføljen din.

Er du derimot langsiktig og komfortabel med at aksjemarkedet kan falle kraftig i nedgangstider, kan det være lurt å ha en større andel aksjer.

2. Velg type obligasjoner

Når du skal velge obligasjoner, er det viktig å vite at det finnes flere typer. Her er de mest vanlige: statsobligasjoner, kommunale obligasjoner og selskapsobligasjoner.

Statsobligasjoner er generelt sett sikrere investeringer, men de gir ofte lavere avkastning.

Selskapsobligasjoner, derimot, kan gi høyere avkastning, men de innebærer høyere risiko.

3. Kjøp obligasjoner

For de fleste som ønsker å investere i rentemarkedet, er det best å gjøre det gjennom fond. Det er flere grunner til dette.

Først og fremst omsettes enkeltobligasjoner ofte for mye høyere beløp enn hva den vanlige investor pleier å investere. Vi anbefaler sterkt at du sprer investeringene dine når du kjøper obligasjoner, altså diversifiserer porteføljen din.

Mens aksjer kan gi ubegrenset oppside, er det viktigere å unngå tap i obligasjonsmarkedet, hvor det er risiko for at noen låntakere ikke klarer å betale tilbake.

Dette forklarer hvorfor kredittanalytikere gjerne er mer skeptiske – de ser på risikoene og tenker at glasset er halvtomt. Aksjeanalytikere derimot, ser mulighetene og mener glasset er halvfullt.

For deg som renteinvestor betyr dette at det er lurt å investere gjennom fond, slik at du kan spre risikoen og få tilgang til flere typer obligasjoner.

4. Overvåk og rebalanser

Som med alle investeringer, er det viktig å følge med på obligasjonene dine og rebalansere porteføljen jevnlig.

For eksempel, hvis aksjemarkedet har gjort det veldig bra og aksjene dine nå utgjør en større del av porteføljen enn du ønsker, kan det være lurt å selge noen av aksjene og kjøpe flere obligasjoner.

Dette hjelper deg med å opprettholde den ønskede balansen mellom aksjer og obligasjoner.

For å oppsummere, er det mange fordeler ved å inkludere renter og obligasjoner i investeringsporteføljen din.

Disse investeringene kan bidra til stabilitet, gi en jevn inntektsstrøm og redusere risikoen gjennom diversifisering.

Ved å forstå hvordan obligasjoner fungerer og hvordan du kan inkludere dem i investeringsporteføljen din, kan du skape en mer solid og balansert strategi som passer til din risikoprofil og dine økonomiske mål.

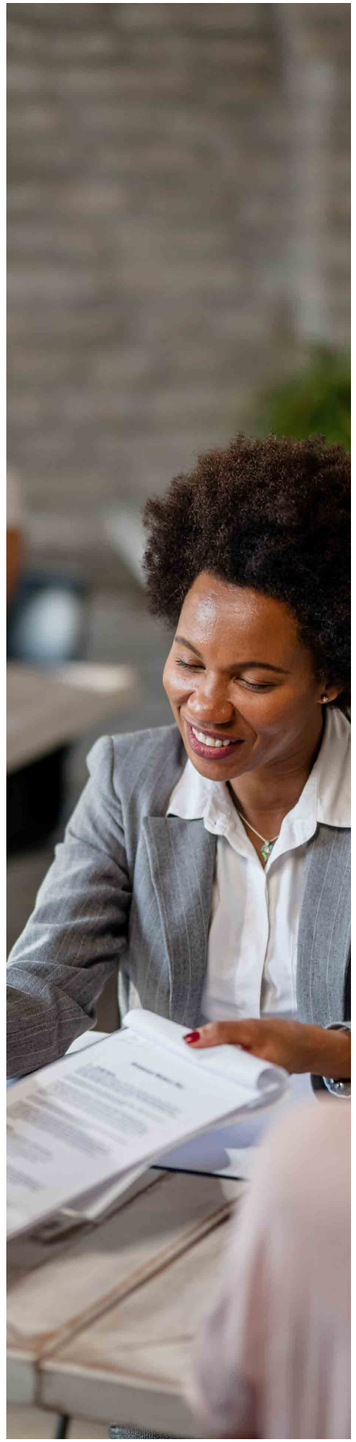
Söderberg & Partners ble etablert i 2004, og er i dag Nordens ledende aktører innen finansiell rådgivning og formidling av forsikring og finansielle produkter og tjenester.

Vi leverer forsikringsrådgivning og forsikringsformidling, samt pensjonsrådgivning, og formuesrådgivning.

Veien til **lavere rente** på boliglånet

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Norge er et av landene i verden med flest boligeiere – til enhver tid eier nesten 8 av 10 nordmenn sin egen bolig. Det betyr også at de fleste sitter med et boliglån som skal nedbetales over flere år. For mange av oss er boliglånet en av de største utgiftene her i livet. Men finnes det måter å gjøre det litt billigere på? Heldigvis er svaret ja!

Dette boliglånstipset har vi nevnt flere ganger tidligere, men det er noe som aldri kan understrekes nok: Sammenlign boliglånsrentene!

Undersøk hvilke renter du kan få, og dersom du finner en lavere rente, bør du vurdere å reforhandle med banken din eller bytte bank. Altfor mange blir hos sin nåværende bank, selv om det aldri har vært enklere å bytte.

Hvis du har et stort lån på flere millioner, kan dette føre til at du kaster flere tusen kroner ut av vinduet hvert år.

Styringsrenten har vært på 4,5 prosent gjennom hele året, noe som har ført til stabile boliglånsrenter. Dette får kanskje mange til å tenke at det ikke er nødvendig å sammenligne boliglånsrentene.

Men det skjer faktisk endringer i markedet! Både Landkreditt og Bulder Bank har valgt å senke boliglånsrentene, til tross for at styringsrenten forblir den samme. Derfor er det absolutt verdt å holde et øye med rentene!

KUN EN AV TRE HAR REFORHANDLET ELLER BYTTET BANK

Ifølge en undersøkelse av Forbrukerrådet i fjor, er det omtrent 27 prosent av boliglånskundene som har enten reforhandlet med banken sin, eller byttet bank. Dette betyr at hele 73 prosent av boliglånskundene verken forhandler eller bytter bank for å sikre seg en bedre rente.

La oss se nærmere på hvor mye du faktisk kan spare ved å bytte fra et av de dyreste til et av de rimeligste lånetilbudene – forskjellen er nok større enn du tror!

Med et lån på 4,5 millioner kroner og 75 prosent belåning over 25 år, betaler du i dag 27 607 kroner i måneden med en effektiv rente på 5,63 prosent.

Men hvis du låner akkurat det samme beløpet hos en bank med en høyere rente på 6,46 prosent, vil månedlige kostnader stige til 29 760 kroner. I løpet av ett år vil dette utgjøre en forskjell på omtrent 25 836kr.

I slike tilfeller synes vi det er svært uheldig for kunden, fordi de i praksis kaster penger rett ut av vinduet.

Rente er rente, uansett hvilken bank du velger. Derfor er det alltid lurt å gå for banken med den laveste renten.

DU TRENGER IKKE BYTTE HOVEDBANK

Mange vegrer seg for å bytte bank, selv om de vet at de kan få bedre vilkår andre steder.

Kanskje har du hatt dagligbanken din i flere år og er fornøyd med tjenestene der, eller så ønsker du en samlet oversikt hvor du har alt i én bank.

Heldigvis trenger du ikke flytte alt til en ny bank for å få en bedre rente – du kan enkelt velge å bare flytte boliglånet ditt!

Det betyr at du kan beholde den daglige bankkontoen din som før – den eneste forskjellen er at du betaler boliglånet til en annen bank. I dag er det superenkelt å ha to eller flere banker om det trengs.

SJEKK HVILKEN RENTE DU KAN FÅ

Det kan absolutt lønne seg å sjekke om du kan få bedre vilkår andre steder.

På flere nettsider kan du enkelt sammenligne boliglånsrenter og tilpasse søket til dine ønsker, for eksempel hvis du vil ha rammelån eller grønt boliglån.

Vi oppfordrer deg til å teste dette selv – finn ut hvilke tilbud som finnes og se hvor lett det er å flytte boliglånet. Det tar kort tid, og du kan ende opp med flere tusen kroner spart hvert år!

En rettferdig **parøkonomi**

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Marie og Magnus oppsøkte oss med et ønske om å ta en gjennomgang av økonomien deres. Det viktigste for dem var å sikre en rettferdig fordeling. Etter en samtale med vår rådgiver bestemte de seg for å opprette en spareavtale i IPS (Individuell pensjonssparing) for Marie, som bidro til en mer balansert økonomi mellom dem.

Marie og Magnus er et ektepar i 50-årene med en god inntekt, men de har hatt noen økonomiske ulikheter.

Magnus har alltid tjent mer enn Marie, noe som har skapt en viss ubalanse mellom dem. For å gjøre situasjonen mer rettferdig i hverdagen, har de valgt å fordele midlene prosentvis basert på inntekt.

Dette har fungert godt for dem, men de ønsket å ta en grundig gjennomgang av økonomien sammen med vår rådgiver for å sikre en rettferdig fordeling.

Under møtet ble det tydelig at Marie og Magnus hadde store forskjeller i pensjonsopptjeningen, noe som skyldes ulike jobbforhold og pensjonsordninger.

Magnus har hatt en høyere inntekt og en gunstig pensjonsordning gjennom arbeidsgiveren sin, og kan forvente en solid pensjon når den tid kommer.

Marie, derimot, har hatt flere jobber med svakere pensjonsordninger og har jobbet deltid i en 80% stilling. Dette har ført til en lavere pensjonsopptjening for Marie sammenlignet med Magnus.

Derfor anbefalte vi at de begynner å spare i IPS (Individuell pensjonssparing) for Marie.

IPS er en gunstig spareordning for pensjon, der hun kan sette av opptil 15 000 kroner hvert år og få skatteutsettelse på inntil 3 300 kroner. Fra 2026 vil denne grensen økes til 25 000 kroner.

Marie kan spare til pensjonen sin på en trygg og forutsigbar måte gjennom IPS, der pengene er bundet til pensjonsformål.

Dette betyr at midlene ikke kan brukes til andre utgifter, noe som gir mer trygghet sammenlignet med vanlig sparing, hvor pengene ofte brukes på uforutsette regninger, oppussing, boligkjøp eller annet.

I tillegg er sparingen personlig og direkte knyttet til hennes pensjon, noe som betyr at pengene forblir hennes eiendom, selv ved endringer i privatøkonomiske forhold.

Ved å spare jevnlig i IPS kan Marie bygge opp en solid pensjonskonto, noe som gir henne bedre økonomi når de en dag går av med pensjon.

Dette bidrar også til en bedre balanse i økonomien deres, slik at de begge står mer likt når pensjonisttilværelsen kommer.

Ekteparet syntes dette var en god løsning for å sikre at Marie fikk en høyere pensjonsopptjening, noe som ville gjøre økonomien deres mer rettferdig.

Tidligere hadde de kun fokusert på hverdagsøkonomien og sjelden tenkt på hva som ville skje med økonomien deres når de ble pensjonister.

Derfor ble de glade for anbefalingen om å spare litt ekstra til Marie gjennom IPS.

Dette viser hvor nyttig det kan være å snakke med en økonomisk rådgiver. Ofte finner vi områder i privatøkonomien som kan forbedres, og vi gir råd om hvordan du best kan nå dine økonomiske mål.

Vi tar oss tid til å se på de beste alternativene for deg, både nå og i fremtiden, slik at du kan føle deg trygg på valgene dine.

Må julen være et **pengesluk?**

Tekst: Alexandra Aasbakk Holmes | **Foto:** iStock.com

Desember er en fantastisk tid, fylt med festligheter og juleglede, men det kan også bli en hektisk og dyr måned. Julebord, julemat, gaver og pynt — listen over utgifter kan virke endeløs! Det er lett å føle seg overveldet av alle kostnadene, men det trenger ikke å være slik. Med litt planlegging og kreativitet kan du nyte julen uten å sprenge budsjettet.

Nordmenn er kjent for å ikke holde igjen på julehandelen. Til tross for renteøkninger, høye priser og en strammere økonomi, forsøker vi fremdeles å strekke oss til det ytterste for å få til den perfekte julen.

Dessverre betyr dette ofte at vi drar kortet litt for mye og ender opp med høy kredittgjeld, noe som gir en tøff start på det nye året når regningene ramler inn.

Det er lett å la seg rive med av julehandelens fristelser, men det betyr ikke at man må sprenge budsjettet for å skape en hyggelig feiring.

Med litt planlegging og et realistisk julebudsjett, kan du nyte en koselig jul uten å tømme lommeboken.

UNNGÅ PANIKKHANDLING

Jo nærmere julen kommer, desto flere kjenner på stresset med å få alt på plass. I fjor brukte nordmenn omtrent 12 500 kroner i snitt på julegaver, mat og drikke, og det ser ut som vi kommer til å bruke omtrent det samme i år.

Men når julepanikken melder seg, kan dette tallet fort bli langt høyere enn planlagt.

Den travleste dagen for julehandelen i fjor var 22. desember, noe som viser at mange venter til siste liten. Og det kan fort bli dyrt!

Når man står i overfylte butikker uten en klar plan, kan det være lett å miste kontrollen. Mange ender opp med å kjøpe det første og beste de finner, bare for å bli ferdige med julehandelen.

Dette påvirker ikke bare lommeboken, men også humøret. Få av oss liker stresset som følger med å navigere gjennom travle butikker rett før jul. For å unngå dette stresset er det smart å planlegge i forkant.

Lag en liste over hva du trenger, og prøv å handle litt tidligere. Det gjør opplevelsen mye hyggeligere! Dette gir deg også muligheten til å nyte høytiden med familie og venner, i stedet for å føle deg presset av handlegalskapen.

Når du starter tidlig og lager en plan, kan du også forhindre at pengene forsvinner på unødvendige kjøp. Dette vil ikke bare gi deg en roligere førjulstid, men også en bedre start på det nye året.

PLANLEGG ØKONOMIEN

Det er smart å planlegge økonomien i forkant av julen. Arbeidstakere får normalt halv skatt på lønnen som blir utbetalt i november eller desember, noe som gir en liten lettelse i det økonomiske presset før høytiden.

Dette betyr at du får litt mer penger å rutte med når julen nærmer seg, og det kan gjøre det lettere å dekke kostnadene til julegaver, mat og andre utgifter.

Selv med de ekstra pengene som følger med halv skatt, er det fortsatt lurt å spare litt frem mot jul.

Hvis du setter av en liten sum hver måned, kan du føle deg tryggere på at du har nok til å dekke alle utgiftene.

SETT OPP ET BUDSJETT

Det er også fornuftig å lage et budsjett for julen på forhånd, slik at du har en klar ramme for hvor mye du kan bruke på gaver, mat og hygge.

Dette sikrer at du ikke handler over evne, samtidig som du skaper mer forutsigbarhet i økonomien.

Du bør ha en samtale med familie og venner om hva de kan forvente seg fra deg til jul. Selv om det kan føles litt ubehagelig, er det viktig å sette klare grenser for hvor mye du har mulighet til å gi.

For eksempel, hvis du har flere barn eller barnebarn, kan du sette av et bestemt beløp til hver av dem og inkludere dette i budsjettet ditt. På den måten får du full kontroll over utgiftene dine.

Hvis du merker at juleutgiftene begynner å bli litt for høye, kan det være lurt å vurdere hvor mange personer du faktisk ønsker å gi gaver til.

Det er lett å la listen vokse, spesielt når man føler at man må inkludere alle man kjenner. Men ved å begrense antallet mottakere kan du fokusere mer på kvaliteten på gavene i stedet for kvantiteten.

JULEGAVETIPS

Det er lett å la seg rive med av julehandelens fristelser, men det betyr ikke at man må sprenge budsjettet for å skape en hyggelig feiring. Med litt planlegging og et realistisk julebudsjett, kan du nyte en koselig jul uten å tømme lommeboken.

1. Kjøp brukt
Mange tenker at gaver må være helt nye fra butikken, men det finnes faktisk mange gode alternativer der ute.

Sjekk ut Tise, Finn.no, Fretex og andre bruktbutikker. Her kan du finne skatter som er så gode som nye, til en langt bedre pris. Gjenbruk er ikke bare bra for lommeboka, men også for miljøet!

2. Spleis på julegavene
Du kan også spleise på gaver for å gjøre julehandelen litt rimeligere.

Hvis noen ønsker seg noe dyrere til jul, kan flere gå sammen om å kjøpe gaven, så blir det mye billigere for alle. Da kan dere gi noe skikkelig fint uten at det koster skjorta.

3. Sammenlign priser
Som nevnt tidligere kan du spare mye ved å planlegge i god tid. Har du en liste over gavene du vil kjøpe, er det smart å sammenligne priser i forskjellige butikker.

Nettsteder som Prisjakt.no gjør det enkelt å finne de beste prisene, slik at du slipper å betale mer enn nødvendig for samme vare. Her kan du faktisk spare hundrelapper ved å handle fra de billigste stedene.

4. Gi hjemmelagde julegaver
Hjemmelagde julegaver kan kanskje høres litt overveldende ut, spesielt hvis du ikke ser på deg selv som særlig kreativ.

Men det er noe helt spesielt med gaver som er laget for hånd. De viser at du har brukt tid og omtanke i en personlig gave.

Du kan for eksempel lage en strikket genser, bake noe godt, lage en bildecollage eller lage noe pynt til hjemmet. Slike gaver blir garantert satt pris på!

5. Gi bort tiden din
Gaver trenger ikke alltid å være fysiske ting som må pakkes inn.

Du kan for eksempel lage et gavekort hvor du tilbyr en kveld med barnepass for stressede småbarnsforeldre, en hjemmelaget middag til en venn, eller en koselig kveld med partneren din.

Da slipper du å bruke så mye penger, samtidig som du kan forskyve litt på kostnadene.

DET ER TANKEN SOM TELLER

Det kan være fristende å strekke seg utover økonomisk evne for å gi alle det de ønsker seg, men det er mange som sliter med økonomien for tiden.

Høye boliglånsrenter og økte priser gjør det vanskeligere for de fleste å spare som før.

I slike tider er det viktig å huske at det er tanken som teller. Du kan fortsatt vise omtanke for de du bryr deg om, uten å tømme lommeboka.

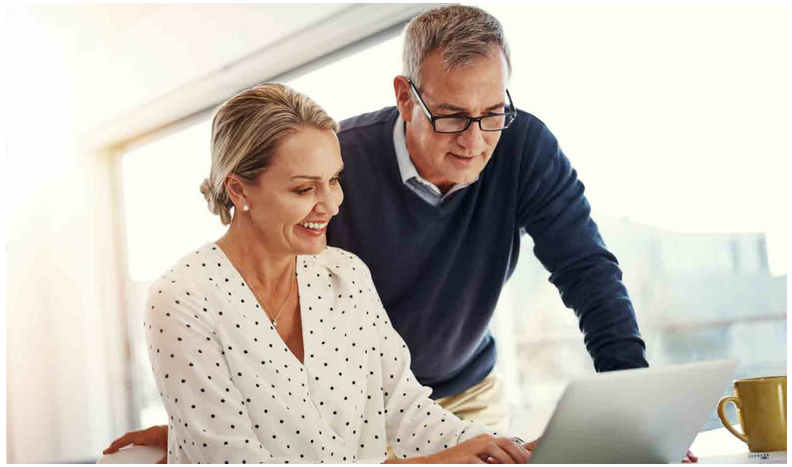
Det som virkelig betyr noe, er tiden dere tilbringer sammen. Enkle, men meningsfulle gaver og felles opplevelser kan ofte ha større verdi enn dyre gaver.

SPØR OSS OM RÅD

RÅDGIVEREN

HARALD VAALAND
Økonomisk rådgiver og daglig leder

Hva er den beste måten å spare til pensjon på?

Nå som jeg er 57 år og begynner å tenke mer på pensjonisttilværelsen, vurderer jeg å trappe opp sparingen og ta det litt mer seriøst. Hva vil være den mest lønnsomme måten å gjøre dette på?

Hilsen Trond

Hei Trond! Individuell pensjonssparing (IPS) kan være et veldig godt valg for deg.

Når du setter inn penger på en IPS-konto, får du skattefradrag på innskuddet, så du sparer på skatten med én gang.

I tillegg betaler du ingen skatt på avkastningen underveis.

Når du tar ut pengene senere, beskattes de som alminnelig inntekt til en lav sats på 22 prosent – som er langt lavere enn skatten på mange andre aksjerelaterte spareformer.

Du får heller ingen formuesskatt på pengene du sparer i IPS. Dette gjør IPS til en svært gunstig måte å spare til pensjon på.

Men det er viktig å være klar over at pengene du setter inn, er låst til pensjon.

Du kan først begynne å ta pengene ut når du er 62 år. I tillegg må du ta ut pengene over minst 10 år, og utbetalingen kan tidligst avsluttes når du er 80 år.

I 2024 kan du spare opptil 15 000 kroner i året i IPS og få en skattefordel på opptil 3 300 kroner.

Hvis du ønsker å spare mer til pensjon, kan du kombinere IPS med vanlig fondssparing. Dette gir deg en god miks av både fleksibilitet og stabilitet.

Lykke til med sparingen!

Hilsen Harald

Rådgiverne i Norsk Familieøkonomi svarer på dine privatøkonomiske spørsmål. Lurer du på noe? Send oss ditt spørsmål på radgivning@norskfamilie.no

Foto: iStock.com

Hvordan spare langssiktig til barna?

Hva er den beste måten å spare for barna mine, som nå er 2 og 4 år, slik at de kan få en god start når de blir 18 år? Jeg ønsker at sparingen skal kunne bidra til utdanning eller bolig i fremtiden.

Hilsen Marianne

Hei Marianne! Med en lang sparehorisont på 14-16 år kan fondssparing være et smart valg for deg.

Aksjefond har historisk sett gitt høyere avkastning enn vanlig banksparing, selv om verdien kan svinge litt underveis.

Et bredt, globalt indeksfond kan være et godt alternativ for å spre risikoen og sikre en stabil vekst.

Fondssparing er uten tvil en av de beste måtene å spare på over lang tid, og kan beskytte pengene dine mot effekten av inflasjon.

I stedet for at sparepengene mister kjøpekraft, kan de øke i verdi og gi deg mer å rutte med på lang sikt. Derfor er det fondssparing du bør satse på.

Når barna dine etter hvert begynner å tjene egne penger og får skattbar inntekt, kan det være lurt å vurdere BSU (Boligsparing for ungdom).

Hvis ordningen forblir like gunstig som i dag, kan de få 10 prosent skattefradrag på det de setter inn hvert år, opptil 2 750 kroner.

I tillegg gir BSU bankens beste rente, noe som gjør det til en solid spareform for boligdrømmen.

Bare husk at hvis du sparer i barnas navn, bør du følge med på Lånekassens grenser for formue og inntekt.

Hvis de overskrider grensene, kan det påvirke muligheten for fullt stipend når de studerer.

Hilsen Harald

Hvordan får jeg oversikt over pensjonen min?

Jeg er 54 år og vurderer å gå av med pensjon før jeg blir 67. Jeg har foreløpig ingen oversikt over hva jeg kan forvente i pensjon, og vet heller ikke hvor jeg kan sjekke dette. Hva bør jeg gjøre?

Hilsen Håkon

Hei Håkon! Mange sitter med det samme spørsmålet, og det er lurt å få en oversikt over pensjonen din.

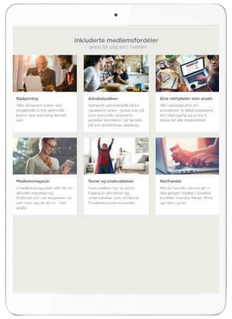
Du kan starte med å gå inn på norskpensjon.no, hvor du får en samlet oversikt over hva du kan forvente å få i pensjon fra både folketrygden og fra eventuell tjenestepensjon.

Hvis du jobber i offentlig sektor vil du normalt motta tjenestepensjonen din fra KLP eller Statens pensjonskasse. Her kan du også sjekke din avtalefestet pensjon (AFP).

Husk at vi alltid kan hjelpe deg med en pensjonsrådgivning! Da ser vi på hele pensjonsbildet ditt og kan lage en plan som passer dine ønsker og behov.

Hilsen Harald

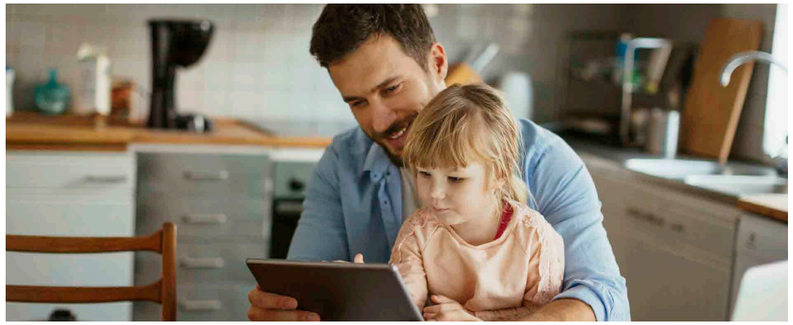
FORDELER

Total oversikt over dine medlemsfordeler i Norsk Familieøkonomi finner du på **norskfamilie.no**

Inkluderte medlemsfordeler

- for deg som er medlem eller medlem+

RABATTERT PRIVATØKONOMISK RÅDGIVNING

Vi vet at det gjerne er i spesielle situasjoner i livet at du har størst nytte av gode råd, det kan være i forbindelse med boligkjøp, samlivsbrudd, barn, arv eller lignende. I rådgivningen er vi opptatt av den enkeltes situasjon både nå og i fremtiden. Vi hjelper medlemmene med å planlegge for en forutsigbar økonomi, slik at medlemmene kan føle seg trygge på egne valg.

Norsk Familieøkonomi har dyktige rådgivere med lang og bred erfaring innenfor området privatøkonomi. Som medlem har du mulighet til å benytte deg av vår rådgivningstjeneste når du har helt enkle spørsmål eller behov for en totalgjennomgang av økonomien din.

ADVOKATPAKKEN

Som medlem kan du benytte våre advokater gratis i en halv time, og få råd og praktisk hjelp. Slik kan du spare deg for både penger og mange bekymringer.

Inkludert i Advokatpakken får du i tillegg sterkt reduserte priser på arbeid utover den første gratis halvtimen - du får rundt halv pris på timesatsen ved løpende bistand eller skriftlig vurdering (ordinær pris inntil 3912 kr pr. time, medlemspris 2032 kr). Du binder deg ikke til å bruke Advokatfirmaet Legalis før du uttrykkelig har akseptert pristilbudet.

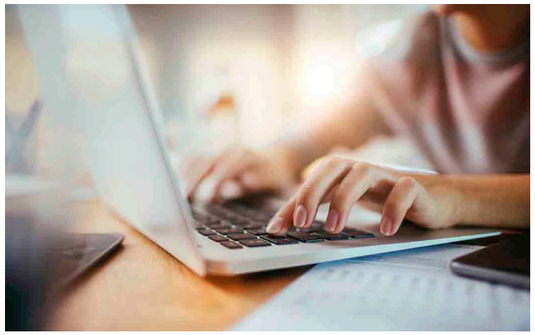
Foto: iStock.com

JURIDISKE KONTRAKTER OG AVTALER

Trenger du samboeravtale, testament eller fremtidsfullmakt? Disse får du svært god pris på med Advokatpakken. Dokumentene er laget av profesjonelle advokater og er juridisk kvalitetssikret. Du kan enkelt fylle ut den avtalen du trenger og tilpasse den til ditt behov.

Som medlem får du disse kontraktene til gunstig pris: samboeravtale, fremtidsfullmakt, testament og ektepakt. Du får også fastpris dersom du ønsker at en advokat skal utarbeide kontrakten for deg.

OPPSLAGSVERK OM DINE ARBEIDSRETTIGHETER

Innholdet i Compendia er både aktuelt og nyttig for alle arbeidstakere. Her finner du det du trenger å vite ved ansettelser, regler og skjemaer ved sykdom, permisjoner, permitteringer, oppsigelser og pensjonsforhold. Oppslagsverket tar også for seg arbeidsavtalen, arbeidstid, ferie, lønn og mye mer. Til tross for omfattende innhold er oppslagsverket svært enkelt å søke i. I tillegg kan du lese nyttige artikler og ha tilgjengelig alle nødvendige skjema samlet på ett sted. Vårt oppslagsverk om arbeidsrett er alltid oppdatert og lett tilgjengelig.

TESTER OG UNDERSØKELSER

Som medlem har du gratis tilgang til alle tester og undersøkelser som vi utarbeider. Ved å sammenligne blant annet forsikringsselskapenes vilkår og priser, holder vi deg oppdatert på hva som foregår i markedet. Vi har også en lang tradisjon med å sjekke hvilke banker som har de beste betingelsene til sine kunder.

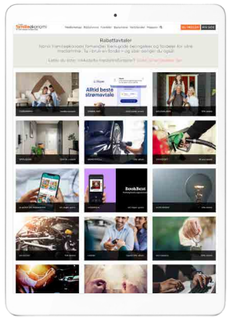

MEDLEMSMAGASIN

I vårt digitale medlemsmagasin får du aktuelle sparetips og forbrukerråd, og artikler om privatøkonomiske forhold. I tillegg kan du lese våre medlemshistorier, som gir deg et nyttig innblikk i hvordan vi hjelper andre medlemmer med deres økonomiske utfordringer. Nettmagasinet oppdateres fortløpende, og digital utgave utgis to ganger i året.

FORDELER

Total oversikt over rabattavtalene hos oss i Norsk Familieøkonomi, finner du på **norskfamilie.no**

Rabatterte fordeler

- for deg som vil spare penger på produkter og tjenester du bruker i hverdagen

Å benytte seg av en rabattavtale eller to, kan utgjøre stor forskjell på årsbudsjettet ditt. Du får blant annet 1500 kr rabatt på oppussing, 20% rabatt på boligsalg, 10% rabatt på boligalarm, 10% rabatt på elektriker og mye mer.

Dere medlemmer forteller oss ofte at dere har spart flere tusener kroner på å benytte dere av rabattavtalene våre.

Vi forhandler hele tiden med en rekke leverandører, og sørger for at vi finner avtaler som både er gode på pris, men som også tilbyr gode produkter som dere har bruk for i hverdagen.

Du skal være trygg på at det vi tilbyr til dere medlemmer er av kvalitet.

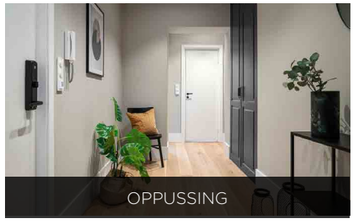
Sjekk om du også kan spare noen kroner ved å benytte deg av en av våre avtaler.

Foto: iStock.com

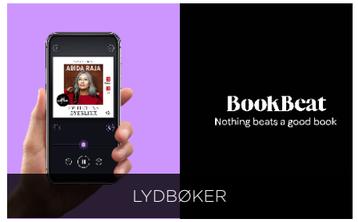

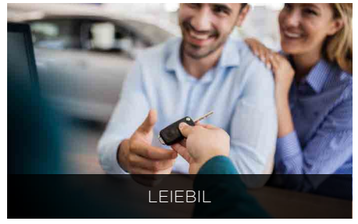

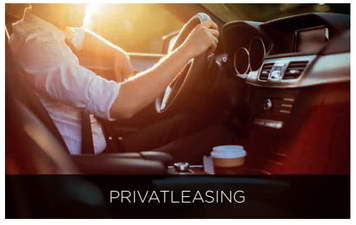

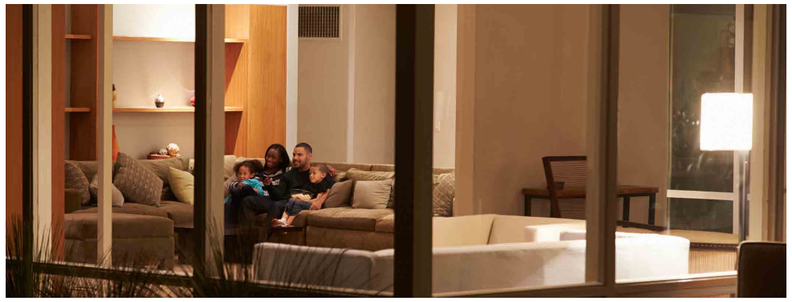
ANBEFALTE

Total oversikt over våre anbefalte produkter og tjenester finner du på **norskfamilie.no**

Anbefalte produkter og tjenester

- basert på våre tester og undersøkelser

VIBB STRØM

Vibb tilbyr en svært gunstig strømavtale med 0 påslag, kun 39,- månedspris, ingen bindingstid og 1 år prisgaranti. Med Vibb kan du lettere bruke strøm på en smart måte og automatisk spare penger på strømregningen. Det er trygt og enkelt å flytte til Vibb, og det tar kun noen få minutter.

Sammenlign alle strømavtaler på Forbrukerrådets strømprisportal og finn den beste avtalen for deg.

BOLIGLÅN I LANDKREDITT BANK

Landkreditt Bank blir ofte omtalt som en av Norges beste banker fordi de har hatt de beste tilbudene for boliglån den siste tiden. Banken er uten filialer, og dette er en av grunnene til at de kan tilby kundene gode betingelser. Når vi anbefaler en bank til våre medlemmer, er det fordi vi har sett at banken kan tilby sine kunder lavere rente over tid. Landkreditt Bank tilbyr lav rente til alle med tilfredsstillende betalingsevne og sikkerhet.

Foto: iStock.com

BOLIGLÅN I BULDER

Bulder er en egen merkevare opprettet i 2019 som en del av Sparebanken Vest. Kundene hos Bulder er de mest fornøyde bankkundene i Norge i 2023 ifølge EPSI.

Banken stiller med gebyrfritt boliglån, åpen prisliste og du får den beste renten automatisk. Som kunde kan du også få kundeutbytte. Vi anbefaler Bulder fordi de over tid har vært blant de rimeligste tilbyderne av boliglån.

FONDSSPARING

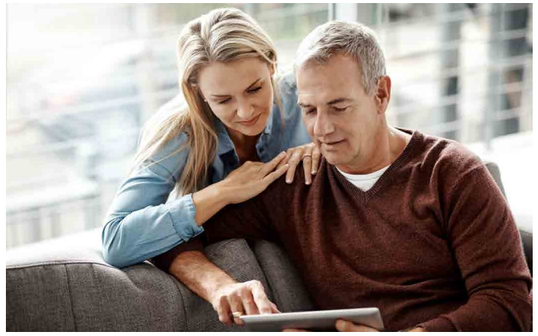
Det er lønnsomt å spare i fond over en lengre periode og det krever minimal innsats. Vi anbefaler å foreta fondssparingen hos Nordnet, som tilbyr kostnadsfrie transaksjoner, et stort utvalg av fond, og VIP priser. Hos Nordnet kan du velge blant over 1500 fond og børsnoterte fond. Du får også tilgang til Nordnet sin app og nettside, som er enkel i bruk og gir en god oversikt over sparingen din. Med appen kan du følge med på investeringene dine uansett hvor du er.

NB: Det er viktig å huske at historisk avkastning ikke garanterer fremtidig avkastning.

NORSKPENSJON.NO

Vi anbefaler å bruke norskpensjon.no, som er en gratis tjeneste for alle innbyggere i Norge, hvor du kan få en samlet oversikt over din pensjon.

Du får en oversikt over pensjonen du får av staten, arbeidsgiveren din, og hva du har spart selv gjennom individuelle pensjonsordninger. Tjenesten lar deg også enkelt beregne hva du kan forvente å få utbetalt i pensjon.

NON-PROFIT BILDELING

Bilkollektivet er en non-profit medlemsorganisasjon opprettet i 1995, og er Norges største leverandør av bildeling. Målet er å erstatte deres medlemmers behov for egen privatbil.

Vi anbefaler bilkollektivet fordi de tilbyr enkel og trygg bildeling til en rimelig og forutsigbar pris. Du reserverer bilen du trenger i appen, låser opp med nøkkelkort og kjører avgårde. Alle medlemmer betaler en svært lav månedskontingent samt en medlemsandel. Vi mener dette er et godt og rimelig tilbud som gir deg tilgang til bil, kun når du trenger det.

Prøv vår netthandel!

Tjen penger mens du handler

Når du handler hos en av våre partnere på nett, gir vi deg penger tilbake. Slik gjør du:

Logg inn **Handle** **Penger på konto**

MIN NETTHANDEL

11 055,-	2 548,-	8 507,-
totalt opptjent	klar til utbetaling	totalt utbetalt

Under medlemsfordelen **"Netthandel"** finner du oversikt over alle butikkene. Logg inn på **www.norskfamilie.no**

Norsk familieøkonomi
norskfamilie.no